

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

מקץ - חנוכה

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодез Торы
info@kolodetztory.com

מכון
ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישורים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2025 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת מקץ - זאת חנוכה

אמונה ובטחון

אלוקיכם נתן לכם מטמון - חזקו ויאמץ לבבכם..... ד

עמידה בנסיונות

יוסף הוא השליט - ברוך משלם שכר טוב ליראיו..... ו

הלל וחודאה

כי נשני אלוקים - לפיכך אנחנו חייבים להודות..... ח

תוקף קדושת הימים

כי בא אורך קומי אורי - שבת חנוכה וראש חודש..... יב

זאת חנוכה

'זאת' היתה לי - שגב קדושת יום זאת חנוכה..... יג

'זאת' עשו וחיו - לנצל יום קדוש זה כדבעי..... טו

זאת חנוכת אחרי המשח אותו - להמשיך הארות הימים לכל השנה..... יז

ספח"ק בת עין

ויהי כמשלש חדשים ויוגד ליהודה לאמר זנתה תמר וגו', הנה איתא בכתבי האריז"ל **שעיקר סוף גמר החתימה היא בחנוכה**, אם כן נוכל לומר שזה מרומז בפסוקים אלו ע"פ דרך זה, 'ויהי כמשלש חדשים' היינו מראש השנה עד חנוכה, שאז עיקר גמר חתימה, על כן בא המקטרג על בני האדם לפני בורא עולמים ברוך הוא שהוא מרומז בתיבת 'יהודה' (עי' סוטה לו:) לומר 'זנתה תמר כלתך' היינו כנסת ישראל שדמתה לתמר, שהיא מכונה בשם כלה (זוה"ק ח"ג טז:) זנתה וסרה ממך והלכה אחר זנונה, ולא די לה בזה שהלכה אחר תאוות לבה הרע, אלא שגם היא 'הרה לזנונים' - הרה היא בחינת דביקות, היינו שמעצמה היא דבוקה תמיד בתאוותה בלי שום גורם לזה.

'ויאמר יהודה' הוא הבורא ב"ה, 'הוציאנה ותשרף' עבור זה שבלא שום גרמא ומניעה היא הרה לזנונים רק מעצמה היא הרה ודבוקה לתאוות לבה הרע. 'היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה לאמר' בהתנצלות של אמת, ששקר ענה השטן בזה שמקטרג על בני האדם שהמה דבוקים בגודל תשוקה לתאוות רעות, כי האמת הוא כך שרק לאיש אשר אלה לו אנכי הרה, פירוש **שאנחנו עמו דבוקים רק בבורא עולמים ב"ה שהוא מקור החסד וגמטריא אל"ה** ל"ו ('אלה לו' עולה ע"ב כמנין תיבת 'חסד'), ומה שאנחנו עושים לפעמים נגד רצון הבורא ב"ה הוא רק מחמת **רוב טרדת הזמן וטרדת הפרנסה ושאר מאורעות של בני האדם**, אבל באמת בפנימיות הלב **דבוקים אנחנו בגודל חיבה ותשוקה רק לבורא עולמים ב"ה**.

'ותאמר' עוד לבורא עולמים ב"ה ראייה אמיתית לזה, 'הכר נא למי החתמת' מרמז על השמן של נרות חנוכה שהיה חתום בחותמו של כהן גדול, 'והפתילים' מרמז על הפתילות של נר חנוכה, 'והמטה' מרמז על הכלי של נר חנוכה כידוע, כי תיבת 'המטה' עם הכולל גימטריא 'כלי', פירוש **מהמצות נר חנוכה שאנו מקיימים כמצות רצונך הקדוש היא ראייה מפורשת שאנחנו הולכים רק אחר רצונך וחשוקים ודבוקים רק בך ולא ח"ו וכו'**, רק מה שאנחנו עושים לפעמים נגד רצונך הוא רק מחמת הנ"ל.

'ויאמר יהודה' הוא הבורא ב"ה, 'צדקה ממני' כביכול אני חייב בזה, היינו הבורא ב"ה מודה להם שהמה צודקים, כי אני רואה שהאמת הוא שהמה דבקים רק בי, ומה שהמה עושים לפרקים נגד רצוני ח"ו הוא רק מחמת 'כי על כן לא נחתיה לשלה בני', ר"ל תיבת של"ה מרמז על משיח צדקנו כמאמר הכתוב (בראשית מט י) עד כי יבוא שילה, היינו מחמת שזה זמן רב שלא נתתי ומסרתי אותם לרועה נאמן הוא משיח צדקנו שיבוא במהרה בימינו אמן כן יהי רצון.

(בת עין, פרשת וישב חנוכה, ד"ה ויהי כמשלש)

פרשת מקץ - זאת חנוכה

אלוקיכם נתן לכם מטמון - חזקו ויאמץ לבבכם

בפרשתן (מג בנ), 'אל תיראו אלוקיכם ואלוקי אביכם נתן לכם מטמון באמתחותיכם' וגו', מכאן אמר הרה"ק ר' בונם מפרשיסחא זי"ע (שש"ק ח"ב כט), שהנה מרגלא בפומיהו דאינשי 'געלט פאלט נישט פון הימעל' (הכסף והממון אינו נופל מן השמים היישר לידי אדם), אך בפסוק זה מבואר להדיא להיפך, ולהציא ממחשבת בני אדם, שהרי מנשה אמר לאחי אביו 'שבטי י-ה', 'אלוקיכם ואלוקי אביכם נתן לכם מטמון באמתחותיכם, כספכם בא אלי, וכי שוטים היו השבטים לחשוב שהשי"ת השליך להם מטמון מן השמים, אלא וודאי שגם משליכין מן השמים ממון - שהשי"ת הוא כל יכול.

ועומק כוונת דבריו לחזק לב האדם בצר לו, בעת אשר נראה בדרך הטבע שאין שום דרך ומבוא

לישועתו, נסתמו כל השערים וכל פתחי ההצלה, ונראה שכבר אין מה לעשות, אם בענייני פרנסה - כאשר חובות עצומים עלו על צוואריו, או בענייני בריאות - כשיש חולה ל"ע בביתו והרופאים אומרים שאין שום דרך להביא לו מזור ותרופה, וכן בשאר עניינים בגוף ובנפש, אך חלילה לו מלהתייאש, כי הרבה דרכים למקום, והקב"ה יכול להושיעו בכל מצב שהוא, ואף לשלוח לו כסף מן השמים... ובבת אחת יתהפך עליו הגלגל, 'יריצוהו מן הבור', העני יתעשר והחולה יתרפא, השידוך יגמר והעקרה תלד, ויצא מאפילה לאור גדול.

מה יעשה האדם, יתחזק ויבטח באלוקיו אשר הוא כל יכול, ועי"ז תתקרב ישועתו לבוא. וכבר ביאר

הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תורת משה ס"פ וישב) את סמיכות המקראות, מה שנאמר בריש פרשתן 'והי מקץ

א. וכמו שכתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (בפרשת ויגש) על הפסוק בפרשתן (מב א) 'וירא יעקב כי יש שבר במצרים', גם במצרים ודחקות יש שבר לשון תקווה (וכמו שברו על ה' אלוקיו, תהילים קמו ה).

ב. הרה"ק ה'נועם אליעזר' מסקולען זי"ע ביאר במטבע לשון שטבעו חז"ל בברכת יוצר אור 'בורא רפואות', שלא נקטו 'ברא' בלשון עבר אלא 'בורא' בלשון הווה, כי אפילו אם מטעם הרופאים ובדרכי הרפואה הנודעים לבני אדם כבר אין לו מזור, אל יתייאש, כי הקב"ה בורא בכל עת מחדש רפואות.

מובא ב'מעשה איש' (ח"ב עמ' קנט) מעשה בחולה רח"ל, שהרופאים קבעו שנותרו לו לחיות ארבעה ימים בלבד... פנה החולה אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, בשאלת 'אנה אני בא', כשהוא חוזר על דברי הרופאים הנ"ל, שמע החזו"א, ואמר לו, אשאל אותך, מה ברא הקב"ה ביום הראשון, והלה השיב, ומה ברא ביום השני... כך שאלו על ארבעה ימי בראשית הראשונים ועל כולם השיבו החולה, הפטיר החזו"א, אם יש בידי 'בעל היכולת' - הקב"ה, לברוא כל כך הרבה דברים בארבעה ימים, יכול גם לברוא לך רפואה בארבעה ימים. ואכן, בתוך אותם ימים התפרסם שהמציאו את תרופת הפנצילין, קרובי משפחתו של החולה שלחו לו מאנגליה את התרופה ובחסדי ה' הבריא וחזר לחיות חיים טובים.

ג. כדברי ה'ספורנו' בפרשתן (מא יד) וז"ל. 'יריצוהו מן הבור'. כדרך כל תשועת ה' שנעשית כמו רגע כאמרו (ישעיה נא א) 'כי קרובה ישועתי לבא'... וכך היה ענין מצרים כאמרו (שמות יב לט) 'כי גורשו ממצרים' - כאמרם ז"ל שלא הספיק בצקן של אבותינו להחמיץ. וכן אמר לעשות לעתיד כאמרו (מלאכי ג א) 'ופתאום יבא אל היכלו האדון', עכ"ל. כן נזכה במהרה לגאולה השלימה, אכ"ר.

וכך כתב בספה"ק 'צרור המור' (נח ד"ה ותשב) לעניין נס חנוכה, בתוך דבריו כשהוא מבאר את הפרק 'מזמור שיר חנוכת הבית' שהוא נאמר לעניין חנוכת ביהמ"ק שעל ידי החשמונאים, וז"ל, כי רגע באפו חיים ברצונו, בכאן רמז איך הגיעו לדכדוכה של נפש ולא נשארו אלא חשמונאי ובניו, אבל הוא נתן להם חיים ברצונו וכו'. בערב ילין בכי וכו' שהיו בצרה ובחושך גדול, וזהו בערב ילין בכי ולבקר רינה כי פתע פתאום היתה תשועתם של חשמונאים.

ד. איתא מהרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (פרי צדיק בפרשתן ה, ועיי"ש עוד) שיוסף הצדיק התבונן בלילה האחרון לישיבתו בבית האסורים, והחליט בנפשו ש'מעשיו' גרמו לו (לפום דרגא דיליה) להיות 'אסור בבית האסורים', ונתעצב

הישועה, עכ"ל, והיינו שכל זמן שיוסף היה נראה לו שישועתו תגיע בדרך הטבע על ידי ששר המשקים ישתדל עבורו - עדיין לא זכה לישועה, ורק ברגע ש'שכח' יוסף ממנו ושם יחבו ובטחוננו רק בבורא עולם, אז הגיע קץ הישועה ותיכף ומיד 'ופרעה חולם'.

וכבר רבינו יונה (משלי ג כו), וז"ל, עוד יחייב ענין הבטחון, שידע עם לבבו כי הכל בידי שמים,

שנתיים ימים ופרעה חולם' וגו' ובסמוך כתוב (בסוף פרשת וישב, לעיל מ כג) 'ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו', שכבר עמדו המפרשים על כפל הלשון 'ולא זכר - וישכחהו', ומפרש בזה"ל, לא זכרו (שר המשקים) בפיו לדבר ולספר ממנו כלל, ועי"ז יצא גם הוא מלבו של יוסף, וישכחהו יוסף לשר המשקים ונתייאש כלל מישועתו, ואז אחר האוש והשכחה, אז 'מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם', כי שוא תשועת אדם ולה' לבד

אל לבו מאד וכמעט אמר נואש, אך מיד התגבר להתחזק בה' אלוקיו, בתקווה טובה. ועי"ז זכה למחרת לצאת מבית האסורים ולעלות על כס המסנה למלך.

ה. ומיסודי האמונה, ש'הרבה דרכים למקום' להוציאו ולחלצו ממיצר, ואינו זקוק ל'עצותיו' של האדם, עד שייאמר ח"ו אבדה כל תקווה, כי פעמים הרבה מצמיח הקב"ה ישועה ממקום שלא חשב עליו כלל. 'מעשה' באשה קשת רוח שהוצרכה לישועה רבתי באיזה ענין, ומידי יום ביומו הייתה באה אל ה'רבי' בבקשה שיברכה הרבי בישועה בדרך פלונית, ולמחרת ביקשה שישועתה תבוא על זה הדרך, וכן הלאה... עד שביום אחד באה הישועה לפתחה - אז מיהרה אל הרבי, באומרה, רבי קדוש... אוהו... אוהו... עצה כזאת כלל לא העליתי בדעתי 'להציע' להקב"ה שיושיעני בה... ולדידן, הבה נא נזהר שלא נהיה ללעג וקלס כאותה 'חכמה', כל חד בדידיה. ו. וכמו שאומרים משם הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע 'מי שחי באמונה ולבו בטוח באלוקיו, אז הקב"ה מושיעו באופן שלא יעלה על הדעת'.

מִן הַבָּאָר

וזאת למדנו מה'דריידל' (סביבון), כי בשעה שהוא מסתובב אין רואים את האותיות הרשומים עליו, ואף על פי כן הוא 'מחזיק מעמד' וממשיך במנהגו הטוב להסתובב ולרקוד, ללמדנו, כי גם בשעה שהכל מכוסה ואין נראה השגחתו הפרטית של הקב"ה, ואינו ניכר במידת חסדו וטובו, מכל מקום אל יבהל וישבר למהר וליפול, אלא יחזיק במעמדו וממשיך לרקוד... ועוד יבוא הזמן בו יתגלה האור ויעשה עימך 'אות' לטובה... ואדרבה אימתי הדריידל הלזה עושה את תפקידו - רק בשעה שהוא מסתובב והכל מטושטש (כי לאחר שהוא 'נופל' הנו מוטל כ'דומם'), כיו"ב, מהי גבורתו של האדם, ומתי עושה את תפקידו 'ומשחק כהוגן' בעת שהוא מחזיק מעמד בשעת הנסיון והחשכות, כי זהו עיקר מעלתו ומצוות האמונה, ולא בשעה שהכל זורם על מי מנוחות...

ז. מסופר, כי באחד הימים הגיעו שלושה נגידים לבקר בארץ הקודש מ'בוכרה' (מדינה בארצות המזרח), ניגש אליהם עני אחד וביקש לזכותם במצוות צדקה 'למהדרין מן המהדרין' לו ולחברו, אך הם דחוהו ואמרו שיבוא לפניהם ביום המחרת ואז יתנו לו ביד נדיבה כהנה וכהנה. אותו עני הלך לבית חברו העני כמותו, ובשמחה סיפר לו על הממון הרב אשר יקבלו ליום המחרת, והיה ממחרת, וילך העני לתור אחרי אותם שלושה נגידים, ומצא שאחד מהם נדם לבו ל"ע באישון ליל והשיב את נשמתו ליוצרה, השני חזר לארץ מולדתו, ואילו השלישי חזר בו מהבטחתו. חזר היהודי אל חברו העני ואמר לו, הנה התקיים בנו מקרא שכתוב (תהילים קמו ד) 'תצא רוחו ישוב לאדמתו ביום ההוא אבדו עשתונותיו', כי העשיר הראשון יצאה רוחו - נפח את נשמתו בעוד לילה, השני שב לאדמתו - חזר לאדמת ניכר, ואילו השלישי בו תלינו את התקווה האחרונה אזי ביום ההוא אבדו עשתונותיו שאיבד למחרת היום את רצונו לתת ברוח נדיבה, מעתה עלינו לקיים את המשך הקרא 'אשרי שא-ל יעקב בעזרו - שברו על ה' אלוקיו', שאז וודאי נשכיל ונצלח.

דבר נאה אמרו לבאר בלשון הכתוב הנזכר 'אל תבטחו בנדיבים וגו', תצא רוחו ישוב לאדמתו ביום ההוא אבדו עשתונותיו, ולכאורה קצת קשה אומרו 'ביום ההוא' שנראה כשפת יתר, שהלא פשיטא שכשתצא רוחו וישוב לאדמתו אזי אבדו עשתונותיו, ומה צורך להזכיר שיהא זה 'ביום ההוא'. אלא רמז יש כאן, שבשעה שתצא רוחו של אותו 'נדיב' יתברר לו למפרע כי מעיקרא היה מבטחו במשענת קנה רצוץ, וכבר 'ביום ההוא' שבטח בו ובהבטחתו

באר הפרשה - פרשת מקץ - זאת חנוכה

הבלי עולם הזה, רק יחשוב ברכת ה' היא תעשיר, והמרבה לא יעדיף והממעט לא יחסיר. עכ"ל.

יוסף הוא השליט - ברוך משלם שכר טוב ליראיו

בפרשתן (מא מב), 'ויסר פרעה את טבעתו מעל ידו ויתן אותה על יד יוסף וילבש אותו בגדי שש וישם רביד הזהב על צוארו', ואיתא במדרש (בר"ר ז ג) 'אמר רבן שמעון בן גמליאל, יוסף משלו נתנו לו, גופו שלא נגע בעבירה - וילבש אותו בגדי שש, צוארו שלא הרכין [-התכופף] לעבירה - וישם רביד הזהב על צוארו, וכן מונה והולך שכר הטוב על כל אבר ואבר, וכגון רגליו שלא הלכו לעבירה זכו במידה כנגד מידה שלא יצטרך ללכת אלא ירכיבו אותו על 'מרכבת המשנה' (עיי"ש עוד).

כי הקב"ה משלם שכר טוב ליראיו, וכמו שכתב ה'רוקח' (הל' חסידות ד"ה שורש מהרה) על בן יעצים עיניו מראות ברע וכו' שאם עוצר רוחו יזכה ביוסף השליט על הארץ, כדבר הזה מצאנו אף בספר 'מעלת המידות' (בשער מידת יצר הרע) 'וכל מי שבא דבר עבירה לידו ופירש ממנה מאהבת ה', לא מיראת אנשים, זוכה ועולה לגדולה, תדע שכן הוא, שלא עלה יוסף לגדולה אלא מפני שפירש מן העבירה מאדונתו אשת פוטיפר'.

ובידו לשנות הטבעים ולהחליף המזל, ואין לה' מעצור להושיע ברב ובמעט, וגם כי צרה קרובה ישועתו קרובה לבא, כי כל יכול ולא יבצר מזמה וכו'. ויבטח בה' בכל עת צרה וחשבה, וידע באמת כי הוא רב להושיע מכל צרה וישועתו כהרף עין, ועל בן יקוה לישועתו גם אם החרב מונחת על צוואר האדם, כעניין שנאמר (איוב יג טו) 'הן יקטלני לו איחל', והיא תוחלת אצולה מן הבטחון שהזכרנו. ונאמר (תהילים סב ט) 'בטחו בו בכל עת', פירוש 'בכל עת', גם בעת שהצרה קרובה ולא ידע אדם דרך להינצל ממנה, עכ"ל (ועיי"ש עוד אריכות בעניין זה).

והימים ידברו, כמו שכתב הרה"ק מראפשיץ זי"ע (חנוכה ליל ה') בזה"ל, ע"י נס חנוכה יכול אדם לחזק בטחונו בו יתברך שמו, כשמתבונן גודל הנס שעשה יתברך שמו שמסר גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים ע"י בטחונם בהשי"ת^ה, רואים ששקר הסוס לתשועה ואין המלך נושע ברוב חיל גבור לא ינצל ברוב כח, רק עין ה' אל יראיו, ומושיע לכל החוסים בו, ועי"ז יבוא האדם לבטוח בה', ויהיה תמיד בלבו ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם. וכן ע"י הנס שעשה השי"ת בהשמן שלא היה בו רק מעט ונעשה מהמעט הרבה, רואה האדם כי אין מעצור להשי"ת להושיע ברב או במעט. ועי"ז לא יפנה אל רהבים ושטי כזב,

לא היה זה מרוב חכמה אלא כי אבדו עשתונותיו של זה הבוטח... ומעתה מה לנו להיות 'חכמים לאחר מעשה', ורק לאחר שתאבד תוחלתו מתקוה ובטחון בבני אדם וכיו"ב נשוב לבטוח באלוקים חיים, מוטב לנו לנהוג בחכמה כבר בתחילה...

ח. וכפי שאמרו לרמז, שהנה מתתיהו ובניו כהנים היו, ו'כהן' בגימטריא כמנין 'בטחון' (ע"ה), והיינו שכל תקפו של נס היה על ידי ההתחזקות באמונה ובבטחון (ליקוטים חדשים י"ל תרפ"ד, ד"ה לחנוכה). העיד הגאון רבי יוסף היילפרין זצ"ל (ממנטשטער, בספרו מעדני יוסף - זכרון שמואל) שראה בכת"י של ספר 'צורור המור' פר' ואתחנן (בשם 'מגילת חשמונאים') שהיה כתוב 'מקבי' עם אות קו"ף. ורמז יש בזה, כי מקבי ר"ת מ'עולם ק'וינו ב'ך י' (שם השם - הוי"ה), וכלומר, שזאת חרטו החשמונאים על דגלם, את הבטחון בה', ורק לכן לא חששו ויצאו 'מעטים וחלשים' להלחם כנגד 'רבים וגיבורים' ואכן ניצחום. והזמן גרמא להתחזק באמונה ובבטחון בהשי"ת, וכמו שרימז הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בכתוב (תהילים קיב ז-ח) 'נכון לבו בטוח בה', סמוך 'שבסופי תיבות הוא 'חנוכה', לומר שע"י היום טוב של חנוכה מתחזקים בני ישראל בגלות ובוטחים בלבם שהכל לטובה (שפ"א תרנ"ט ד"ה להדליק).

גם יש לומר ש'ראשי תיבות' של נ'כון ס'מוך (התיבה הראשונה והתיבה האחרונה), הרי הם 'נס', ללמדך שמי שלבו נכון וסמוך באמונה ובביטחון בבורא ית' נעשים לו ניסים (שפ"א חנוכה תרל"א ליל ה'). יש אומרים שלכן נהגו לומר מזמור 'יושב בסתר' אחר הדלקת הנרות (ומקורו מהרמב"ן, עיין בספר זכירה ועוד) ללמד שעיקר העבודה בימים אלו היא האמונה והבטחון, דהנה חז"ל (שבועות טו:) כינו פרק זה 'שיר של פגעים', ואמרו ועד היכן - עד כי אתה ה' מחסי עליון שמת מעונך.

לבו - מכר כל תענוגיו הקצובים מן שמיא בעד נזיד עדשים, על כן, המשכיל ישום אורחותיו בחכמה ובתבונה, להבין ולהשכיל שמצד 'ביונעס' (עסקים) עדיף לו להימנע מליך אחר זממו של היצר הבוער בקרבו.

ולא רק בדברים האסורים הדברים אמורים, אלא בכל דבר שנפשו של אדם מחמדתם אם מתאפק ונמנע מלהנות מהם יזכה להנאה מרובה מן השמים תחתם, וזה ביאור הקרא ויתאפק - כשאישי ישראל מתאפק מלמלאות תאוותו, הרי אז ויאמר - הקב"ה, שימו לחם - יריק עליו שפע רב, פרנסה בהרחבה וכלכלה ככל אשר יחסר לו.

והנה נודע מה דאיתא במדרש (שוחר טוב) על הפסוק (תהילים קד ג) 'הים ראה ויננס' - מה ראה, ראה ארונו של יוסף יורד לים, אמר הקב"ה יננס הים מפני הנס מן העבירה שנאמר וינס ההוצה (לעיל לט ג) אף הים נס מפניו. והקשה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר תשל"א), שהרי כבר נתבאר בדברי המדרש [הנוכרים לעיל] השכר שקיבל על כל אבר ואבר שפרש

ובדרך זה הלך הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע (זרע קודש ד"ה הוא המשביר) בפירושו הכתוב (מב ו) 'יוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ', דאיתא במדרש שיוסף זכה להיות המשביר לכל עם הארץ בזכות שעמד בנסיון, ומבאר, כי חכמי המדרש דרשו את תיבת 'המשביר' מלשון 'המשבר', ור"ל שבזכות שיוסף שיבר את יצרו הרע על בן זכה לכל ההשפעות הטובות^ט, והוא 'צדיק' יסוד העולם - שכל העולם ניוון על ידו.

בפרשתן (מג לא), 'ויתאפק ויאמר שימו לחם', ביאר בה הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, כי מן השמים יש חשבון לכל איש ואיש כמה הנאות יגיעו אליו, וכמה צער ועגמת נפש יסבול בעולמו, והנה החכם מתאפק ואינו ממלא תאוותו והרי יש לו מזה גופא צער ועגמת נפש, ממילא יצא בזה 'ידי חובת' צער ועגמ"נ שנקצבו לו, ונשאר לו בחשבונו רק 'תענוג'. אבל ה'שוטה', ממלא את חלקו מהתענוגים המזדמנים לידו בפעם אחת, ולא נשאר לו בקצבתו שום הנאה ליהנות בעולם'. נמצא שהעובר על רצון קונו בתאוות

ט. וכבר נודע מאמרו של הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (וישב ד"ה וימאן) שהנה הטעם (מטעמי המקרא) שעל תיבת וימאן (לעיל לט ח) הוא 'שלשלת', ומבאר במשל, לפועל העובד לפרנסתו, הרי גם אם יעבוד מבוקר ועד ערב ירוויח שכר נאה, ויהיה 'בעל פרנסה', אבל לא 'עשיר', מתי יתעשר, בהזדמן איזה 'עסק' טוב ומוצלח המניב רווחים עשרת מונים מההשקעה, בזה יעלה קרנו בפעם אחת למעלה למעלה כמו השלשלת, וייהפך להיות מעשירי העיר. כן הוא ברוחניות, תמידים כסדרן עובד האדם את ה', ומתעלה מדריגה אחר מדריגה, אך עדיין ארוכה לו הדרך, רק בעמדו פעם אחת בפני 'נסיון קשה ומר' אשר הוא מרגיש ממש טעם מיתה בהתגברו על זה, אם יעמוד בזה הנסיון, ב'וימאן' חזק ואדיר, לשבר את כל כוחות התאוה בגופו ונפשו, זה עסק טוב המניב לו כאחת רווחים עצומים לנצח נצחים, הרבה יותר מכל יגיעתו בעבודתו יום יום.

וזה נרמז בטעם ה'שלשלת' העולה למעלה, כי בהתאפקות אחת ואמיתית מתאוה רעה, או בעצימת עיניים מהביט ברע זוכה לעלות מעלה מעלה, והיא ההשקעה הכי טובה בחשבון שלו ב'בנק' של מלך מלכי המלכים הקב"ה, המשלם שכר טוב ליראיו, והוא מאמרם גבי יוסף הצדיק שעצם עיניו מראות ברע (במדב"ר יד ו) 'אמר הקב"ה עלי לשלם שכר אותה העין', כי הקב"ה לא נשאר 'בעל חוב', ועל כל התאפקות והתגברות נגד היצה"ר ב'וימאן' זוכה לשכר גדול בבחינת עשירות.

י. ומביא שם הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע שפעם הראה מרן הבעש"ט הק' זי"ע לתלמידיו על נסיך צעיר אחד שרכב על סוס נהדר בהנאה יתירה, ואמר להם - נער זה עפ"י מזלו היה מוכן להתמנות כמלך על עם שלם, אך בהנאתו המרובה ברכיבה על הסוס מילא ואכל את כל ההנאה הקצובה לו, והפסיד את 'מלכותו'.

ידוע דבר המעשה בעשיר קמצן נורא שנתעלף ביוה"כ, והרופא אמר שעליו לשתות 'שיעורים', ושוב נסתכן, ואמר הרופא שעליו לשתות כדרכו 'כוס' מלאה בפעם אחת, מכיוון שכן נענה הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע, שירכנו מעל החולה וילחשו באזנו כי מותר לו לשתות כדרכו בשתיה מרובה - אמנם על כוס וכוס יצטרך לשלם לאחר צאת החג 'מאה רייניש', וראה זה פלא והפלא, משלחשו כן באזנו, נתחזקו כוחותיו של אותו 'קמצן נורא'... וכבר לא הוצרך לשתות אפילו ב'שיעורין'... ללמדנו, כי היודע שכל הנאה בזה העולם תעלה לו ביוקר כבר לא יצטרך ולא יחפוץ בהנאה זו...

בא וראה מה היתה פעולת היוונים להרע, על ידי ש'פרצו חומות מגדלי' - תחילת המלחמה היתה בהריסת חומת הקדושה לפרוץ י"ג פרצות בחומת המקדש", ולעומת זה עלינו להרבות בתיקון פרצות ה'חומה' ובריבוי גדרים וסייגים השומרים על גבולות הקדושה.

וזכר כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ ד"ה הרמב"ן) דברים כדורבנות בהאי עניינא, וז"ל, דכל עיקר הנס של חשמונאים בבית שני היה הכנה לגלות המר, לגלות הזה, כי אילו היו ישראל יורדין לגלות הזה כמו שירדו בחורבן בית ראשון שהיו פרוצין בתורה וחצים מדבר אשדודית, לא היו יכולים להתקיים בגלות המר והארוך מבלתי להפר מצות התורה. רק ע"י שבעוד בית שני קיים חרפו החשמונאים נפשם למות בעבור תוה"ק, והם החזיקו מעוז התורה ועשו גדרים וסייגים בישראל, עי"ז נתנו כח בישראל לעמוד בדתם במשך הגלות הזה. עכ"ל.

כי נשני אלוקים - לפיכך אנחנו חייבים להודות

בפרשתן (מא נא), 'ויקרא יוסף את שם הבכור מנשה כי נשני אלוקים את כל עמלי ואת כל בית אביו, ולפי פשוטו נראה ש'נשני' הוא מלשון 'שכחה', ור"ל, שהשי"ת 'השכיח' ממנו את כל עמלו ואת כל צרותיו, וכלשון רבינו הספורנו 'כאמרו כי נשכחו הצרות הראשונות'. אך הקשה הגאון רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל קושיא עצומה, וכי יוסף הצדיק בא לבטא שמחתו על שהשכיח ממנו הקב"ה את יעקב אביו ואת כל אחיו ומשפחתו, וכלשונו 'לב מי לא יודעזע למקרא משפט זה, יוסף קורא שם לבכורו על שם שהאלוקים השכיחו את אביו הזקן ואת כל משפחת בית אביו'.

אלא כך הוא ביאור הדברים, 'נשני' הוא גם מלשון 'נושה' ובעל חוב [וכמו שנאמר (דברים כד יא) 'והאיש אשר אתה נושה בו'], והכוונה היא כי כך אמר יוסף הצדיק, הנה הייתי במצב שפל שאין כמותו, אחיי מכרו אותי למצרים, וגם שם לא שקטתי אלא הושיבו אותי בבור ובית האסורים י"ב שנה, והנה העלה אותי

מן העבירה, ואם כן מדוע קיבל שכר נוסף שינוס הים מפניו, וביותר קשה, שכפי הנראה שכר זה של קריעת ים סוף והצלת כלל ישראל הוא גדול לאין שיעור מכל השכר שקיבל עד עתה להיות שליט על הארץ וללבוש בגדי שש וכיו"ב, ומדוע נוסף לו השכר הנפלא הזה.

ומבאר באופן נורא, על פי שנאמר (שם יב) 'ותתפשהו בבגדו וכו' ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה', וכבר הקשו הראשונים מדוע עזב בגדו אצלה, שרק על ידי זה היתה יכולה להעליל עליו עלילות, וכאמור שם בהמשך הפסוקים, ומדוע לא חטף את בגדו ממנה בכוחו הגדול ושוב לא היה לה פתחון פה עליו [ועי' ברמב"ן שם מה שכתב בזה]. אלא, כי אכן יוסף ידע שהוא מסכן את עצמו בהניחו את הבגד בידה, ואף על פי כן השאירו אצלה כי לא רצה להישאר שם אפילו רגע אחד, לגדל יראתו שמא לא יעמוד בנסיון אם ישאר שם אפילו זמן מועט, ועיקר עבודת האדם היא לברוח מן העבירה ולהתרחק ממנה כמו מאש, ונח לו ליוסף כל אותם עלילות שוא שבגינם ישב בבית הסוהר כ"כ הרבה שנים - העיקר לברוח מן העבירה. ועל כן קיבל שכרו משלם שהים ראה וינס, וכאמור ששכר זה גדול הוא לאין ערוך מכל מה שקיבל על שעמד בנסיון ונכשל בעבירה, כי עיקר החשיבות בעבודת האדם בעמידתו בגדרים וסייגים המרחיקים את האדם מן העבירה יותר ממה שלא נכשל בגוף האיסור.

והזמן גרמא להתחזק בגדרים וסייגים, שהרי עיקר מלחמת היוונים היתה לשמאות כל השמנים, ולהרבות שומאה בעולם, וכפי שביארו בספה"ק (ישמח ישראל אות ג ועוד) במה שגזרו 'כתבו לכם על קרן השור כי אין לכם חלק ונחלה באלוקי ישראל' - שור מרמו על ענייני הקדושה ששייכים למידת יוסף הצדיק עליו נאמר (דברים לג יז) 'בכור שורו הדר לו', ורצו להחמיא את בני ישראל שבעניינים אלו לא יהיה להם חלק באלוקי ישראל חלילה, ועל כך עמדו חשמונאי ובניו להילחם במסירות נפש על מלחמת טהרה, ומשום כך זכו לכל הניסים והנפלאות, וכאמור לעיל שהכובש את יצרו זוכה לניסים הרבה.

יא. וזאת למדנו מה'דריידל' (סביבון) שהוא נופל בכל עת אנה ואנה למעלה ולמטה, וכל כך למה, מפני שאין לו שוליים (קרקע) רחבים, היינו בלי גדר וסייג... ולדידן גם כן ייאמר, כי 'סכנה' גדולה היא מי שאין לו 'גדרים וסייגים' - כל חד וחד בדיליה, בזהירות מ'כלים' שונים, או מללכת למקומות מסוימים וכו'... כי עלול ליפול בכל רגע ורגע, ורק הקובע גדרים וסייגים יצליח לעמוד חזק בעקרונותיו ולא יפול כל הזמן לכל הצדדים.

היא להגיע להכרה עד כמה הוא 'חייב' להקב"ה שנתן לו במתנת חנם אף שאינו הגון ואינו כדאי, ועד כמה עליו להיכנע מפניו ית"ד ו'להחזיר' לו...

והזמן גרמא, ימי חנוכה שכל מהותם ימי הלל והודאה, וחז"ל 'קבעום' בהלל והודאה, וכראיתא בספרים הק' שחנוכה הוא תיקון למידת 'הוד', להתחזק בחיוב ההודאה על חיינו המסורים בידך ועל ניסוך ונפלאותיך שבכל עת ערב ובוקר וצהריים^{טו}, ועל אחת כמה וכמה שלא להיות כופר בטובתו של מקום חלילה^{טז}, אלא תמיד נספר תהילתך ונהלל לשם תפארתך".

אלוקים לגדולה להיות מושל בכל ארץ מצרים, ולא עוד אלא שאף נתן לי בטובו בן, אם כן כמה הנני מחויב להודות לו על כל הטוב והחסד אשר גמלני^{יז}, ועצם המציאות הזו היא ש'נושה' בי שלא אפסוק תמיד להלל ולשבח על השפעת החסד התמידית עלי^{יח} (ספר 'שמש ומרפא' עפ"ד הרש"ר הירש).

וכבר אמרו כי ב' פירושים יש לה לתיבת 'הודאה'. א. מלשון להודות ולשבח על הטוב. ב. מלשון הודאה על חוב [וכמו 'מודה במקצת' וכתנה רבות]. ובאמת שניהם עולים בקנה אחד, כי כל תכלית ההודאה

יב. וכבר כתב 'רבינו בחיי' לפרש במה שאמר יעקב אבינו 'כי במקלי עברתי את הירדן הזה, ועתה הייתי לשני מחנות' (לעיל לב יא), וז"ל - מכאן, שחייב אדם שיזכור בזמן השלווה את ימי הרעה, כדי שיתבונן ביתרוננו שיש לו עתה, ויודה להקב"ה על זאת, וכן אמר שלמה המלך ע"ה (קהלת ז יד) 'ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה', פירוש, 'ביום טובה' ראה וזכור מ'יום רעה'. עכ"ל. ועל דרך זה ביאר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע במה שאמר 'את הירדן הזה', לשון נוכח, כאדם המראה באצבע, ומכאן למדנו שתמיד זכר את הנס, והיה כאילו הירדן נמצא לפניו והוא מראה עליו 'את הירדן הזה' עברתי בניסי הבורא.

מסופר על הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, שפעם הבחינה אחותו הרבנית ברזם שיש איזה זעקיל (שקית) קטנה בכיסו, ושאלה אותו, לשם מה הנך מחזיק בכיס זעקיל ריק, בתחילה התחמק, עד שאמר, הרי עברתי סטראק (אירוע מוחי), ובעזה"ש יצאתי משם ללא פגע, ואיתא ברבינו בחיי שעל האדם לזכור בכל עת את הטובות שה' עשה עמו, ומאחר שהנני חושש שמא ח"ו אשכח את החסד שעשה עמי ה' ברפואתי, על כן הנחתי בכיסי זעקיל להיות לזכרון תמיד על עצם הנס שהנני מסוגל להיזיז את ידי ולהכניסה לכיס...

יג. מעשה באחד שנעשה לו נס גדול והרגיש בנפשו שהוא מחויב להכיר בטובתו של מקום ולהביא קרבן תודה בעשיית דבר מה כביטוי להודאה, ונכנס אל רבו הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע לשאול כדת מה לעשות ו'מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי'. ענה לו הרבי, אל תעש מאומה, אלא תמיד תחיה תחת ההרגשה הזו של מה אשיב לה', שתרגיש תמיד מחויב להקב"ה (כי הבין עליו שאם יעשה משהו לכבוד זה, כבר ידמה בעיניו ש'יצא ידי חובה'...).

יד. כבר הבאנו מה שאמר הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע שהדלקת הנרות הוא 'הכנה שיוכל אחר כך להודות ולהלל לשמך הגדול בבוקר', ואם כי הדברים עמוקים עד מאוד, אך שמענו מידיד נאמן צדיק ות"ח, לרמז בדבריו הק', כי תחילה וראש בטרם יבוא לומר 'הלל' הרי צריך להרגיש בעצמו עד כמה אין הקב"ה חייב לו... ומשורת הדין אין מגיע לו כלום, אלא כל מה שיש לו הוא רק מחסדי השי"ת עליו, על כן יקדים להדליק את הנרות שמצוותם למטה בעשרה, והיינו שיכנע ויכופף עצמו עדי ארץ, ומעתה כבר יוכל לומר הלל בבוקר בלב שלם... ויתבאר ביותר על פי המסופר, שפעם נכנס אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע איזה יהודי אוד מוצל מאש - מהמלחמה הגדולה, אשר זיכהו ה' וניצל בחיים, זכה לעלות בריא ושלם לארה"ק, גם זכה להנשא ולחיות בשלום ושלווה, וזכה שנולד לו בן למזל"ט בשעטומ"צ. נכנס האיש ואמר לרבי, רבי, ס'קומט זיך מיר א מזל טוב (מגיע לי מזל"ט), שאלו הרה"ק, ומה עוד מגיע לך... כלומר, ראה כמה חסדים טובים גמל עמך הקב"ה, דברים שאינם פשוטים כלל וכלל, אל תחשוב ש'מגיע לך', זכור שהכל חסדים מגולים ומתנות נפלאות.

טו. כה דרש הגאון רבי נתן געשטעטנער זצ"ל בלשון הכתוב (תהילים קיא א) 'אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה', שלכאורה יש כאן סתירה מיניה וביה, אם מודה לה' בפני 'ישרים ועדה' אם כן שוב אין כאן 'סוד', אלא אדרבה פרסומי ניסא... אלא ביאורו, כי כמה שירבה להודות בפני קהל ועדה ולספר בשבחו של המקום שהיטיב עמו עדיין נשאר 'סוד' והנסתר רב על המגולה, כי הקב"ה מיטיב עמנו הרבה יותר מכפי שאנו משיגים ונראה לנו...

טז. הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע פירש בדרך הרמז בדברי רש"י בריש פרשתן (מא יב) 'ארורים הרשעים שאין טובתם שלימה' בזה"ל, פירוש, הטובה שעושה השי"ת עמהם אינה שלימה אצלם, זיי זוכין אין דער טובה איין חסרון

(- הם מחפשים בתוך הטובה איזה חסרון אחד). עכ"ל. וכמה עלינו להתרחק ביותר ממידה מגונה זו.

זה הכלל עדיין שרויים אנו בעיצומם של ימי הנוכה, השפע בגוף ובנפש, בבריות גופא"י ונהורא מעליא"י, שומא עלינו לנצל את הימים, ולהמשיך את כל בפרנסה טובה ושאר השפעות טובות"א.

וכאותו מעשה שהיה אצל הגרא"מ שך זצ"ל, פעם ניגש אליו אברך, מרחוק כבר נראו שפניו זוהרות באור ושמחה עילאה, משהתקרב 'בישר' האברך שזה עתה נולדה לו בת במזל טוב, שאלו הגרא"מ, נו, שומעים בכל יום 'מעשים' כאלו, מה השמחה הגדולה האופפת את כל מהותך, נענה ואמר, רבי, זה לי בת ראשונה אחר המתנה של עשרים שנים מיום הנישואין... אחרי הדברים האלה בא אל רה"י אברך ופניו (חצי) נפולות, ו'בישר' לרה"י שנולדה לו בת, תמה רה"י, א"כ עליך להיות בשמחה, מדוע הינך מהלך כאילו היום 'תשעה באב'... השיב הלה, זה לי בביתי שבע בנות, ועתה כבר חשבתי שהולד הנולד יהיה 'בן זכר', ולמעשה, שוב בת... עוד בת על בנותי... אמר לו הרב, לפני כמה רגעים עמד כאן אברך 'בן גילך' ואור פניו קרנו באור יקרות, וכל כך למה, כי נולדה לו בת אחר כ' שנה מנישואיו, הגע בעצמך, מדוע הנך כועס, הרי אילו לא היו נולדים לך ילדים עד היום הזה – בוודאי היית שרוי ב'שמחת עולם', וכמו האברך שהיה כאן לפניך, וכי מן הראוי להיות בעצבות מאחר שכבר חנן אותך השי"ת בשבע בנות... וכדי בזיון וקצף...

ומכלל לאו אתה שומע הן, כי אם המוצא חסרון בתוך הטובה נקרא רשע, אם כן גם להיפך, זה המוצא טובה בתוך החסרון והרעה ומודה להשי"ת עליה בוודאי נקרא צדיק...

ו'מעשה רב'... לאחר חג הפסח תרס"ג פרצה שריפה גדולה ב'ראדין' (עירו של הגה"ק החפץ חיים זי"ע), ומאתיים בתים נשרפו כליל, בהגיע האש בסמוך לבית הח"ח נעצרה, ונשארו כ"ו דירות לפליטה, כמובן שכ"ו המשפחות נרתמו מיד לעזרת כל הנותרים ללא קורת גג, וגם החפץ חיים עצמו ג"כ נרתם עמהם לסייע לאחיו. כעבור שנה בשנת תרס"ד פרצה אש בשנית, וראה זה פלא שעתה דלגה האש על כל הבתים שנשרפו לפני כשנה וכבר חזרו לבנותם והתחילה בדיוק מאותו מקום שנעצרה, סוף דבר שבין שתי השריפות נשרפו כל הבתים נשרפו בתוך שנה, מלבד בנין הישיבה וביהכ"נ.

בעת השריפה (השניה), עמלו בני הישיבה ונתייגעו קשות לכבות השריפה, ובתוך כך הבחינו כי החפץ חיים עומד מחוץ לביתו בשלוות הנפש עצומה, והוא מדבר דיבורים לבני ביתו. אחד הבחורים לא היה יכול להתאפק, והרגיש שהוא הוא חייב לשמוע מה יש לח"ח לומר בשעה שכל ביתו נהפך למאכולת אש, ושמע שהח"ח שרוי בנחת וברוגע, ומסביר לב"ב בשלוות הנפש, כי אנו חייבים להתבונן בחסד ה', ומה החסד, שהרי זה וודאי שנגזרה גזירה שכל העיירה צריכה להישרף, עתה תארו לעצמכם, אם היתה כל העיירה נשרפת בפעם אחת, הרי לא היה מי שייסע בעד הניזוקים, אלא שמן השמים ריחמו עלינו וחילקו את הגזירה לשנים, וכך בפעם הראשונה בעלי הכ"ו דירות שנשארו לפליטה סייעו למאתיים הראשונים, וכעת המאתיים יסייעו לבעלי הכ"ו.

ומכאן תראה עד היכן יכול בר איניש להשיג, לראות ולהתבונן בכל עת וזמן את חסדי ה'... גם בעת שכל ביתו נהפך בין רגע למאכולת אש.

יז. וז"ל 'רבינו אביגדור כהן צדק' (מבעלי התוס' בריש ספרו 'שערי מוסר' ד"ה ויהא), ויהא אדם זריז לשבח להלל ולברך למלך מלכי המלכים הקב"ה תמיד, שהרי מצינו שהקב"ה חפץ ומתאוה ומתרחצ בשעה שבני אדם מהללין אותו ומזמרין לפניו. תחילה כשברא הקב"ה את עולמו למה ברא את האדם, הלא אלף אלפין ישמשוניה וריבוא רבון קדמוהי יקומון (דניאל ז י) וחיות ושרפים ואופנים ואראלים וחשמלים ומלאכים עד אין מספר מהללים אותו תמיד, אלא מכאן אנו יכולים לידע שהקב"ה חפץ בתשבחות ובשירות שבני אדם משבחים אותו ומשוררים לפניו באימה יותר ממה שחפץ במלאכי השרת המשוררים לפניו תמיד, שאם לא כן למה ברא את האדם, הלא גלוי וידוע לפניו שעתיד לחטוא, אלא שמע מינה שהוא חפץ בהם יותר אע"פ שחוטאים לפניו, ואשרי לעבד שחטא לאדוניו שהוא יכול לרצותו בשירים בלבד.

יח. מעשה נורא הגיע אלינו 'מעבר לים' מידי בעלי המעשה משפחת ראזענבערג הנכבדה, וזה תוכנו, בחודש כסלו תשפ"ד, יצא בחור צעיר ל'טיול' עם הוריו, שניתן לו כ'מתנה' על שנבחן על כמה מסכתות הש"ס. לפנות בוקר התפללו שחרית כוותיקין, ואח"כ יצאו לנסיעה של כמשך שלש שעות לטיול על הרים מושלגים, באמצע הטיול החליק הבחור ונפל מגובה הצוק נפילה של כעשרים מטרים על ראשו ה"י, ולא היה שם כמות הגונה של שלג בכדי לרכך את המכה. ברגעים הראשונים עדיין היה הבחור בהכרה והספיק להזעיק את אנשי ההצלה בטלפון

ולהודיע להם על מקומו, אך מיד איבד את הכרתו מחמת שטף הדם שבמוחו כתוצאה מהחבטה האיומה. חיש מהר הגיעו ההצלה עם מסוק (העליקאפטער), ופינו אותו לבית החולים הסמוך כשהוא מחוסר הכרה ל"ע. דא עקא, מחמת המכה שקיבל במוחו עם דימום קשה הזהירו הרופאים שאפילו אם יתעורר מן הנראה שמצבו ישאר קשה נורא נוראות.

ביום כ"א כסלו כשהוא היה בטיפול נמרץ ואמו יושבה לצדו לבדה, עבר במחשבתה מה שקראה בגליון באר הפרשה על תינוק שנולד בלי בני מעיים, והרופאים התייאשו ולא נתנו שום תקווה לילד שיוכל לחיות, וביום א' דחנוכה אירע נס 'יש מאין', והחל לצמוח עור, ומיד אמרה לעצמה, הנה ימי חנוכה לפנינו... הזדמנות פז נקרתה לנו, 'יש עם מה לעבוד'... ימי החנוכה בפתח ונפעל עבור בנינו ישועה שלמה, והוסיפה לחשוב כי אכן התאונה אירעה בזמן הכי טוב שיכול להיות - לפני חנוכה, כדי שישועתם תבוא להם במהרה. וכל כך האמינה בתוקף הימים להחיש ישועה עד שפנתה והזמינה עבור הבן בתי עיניים (משקפיים) חדשים, מאחר שהם נאבדו בשעת נפילתו, גם קנתה לו בגדים חדשים כדי שיהיה לו מה ללבוש בסעודת ההודאה...

בני המשפחה ריחמו עליה, וחשבו שהיא יצאה מדעתה, ואינה רוצה לחיות במציאות החדשה, כשבנה נמצא בתרדמה עמוקה, וגם הרופאים מנבאים נבואות הכי שחורות, וצחקו עליה שכאילו היא אינה מבינה שפת ענגליש שהרופאים דברו איתם, ולכן אינה מבינה את המצב הקשה שנמצאים בה.

והיא בשלה, המתינה וחיכתה לימי החנוכה שיבואו לקראתה ולעזרתה... בימים הראשונים של חנוכה האזינו ל'שיעורים' במסיבות המתקיימות בכל לילה בערים ברחבי ארה"ק, והרגישו כמין 'מגן ושריון' להילחם נגד הרעה, וכך התפללו וקראו שמים לרפואתו.

וראה זה נס ופלא - נס גדול היה שם, ביום הרביעי של חנוכה התעורר הבחור באמצע הדלקת הנרות שאביו הדליק בסמוך למיטתו, ופתח את עיניו, כשהכל אינם מאמינים למחזה עיניהם, חוץ מאמו שכבר האמינה זה מכבר שהישועה תבוא דרך ימי הנסים של חנוכה. בנר חמישי כבר הורידו את מכונת ההנשמה (רעספרייטער), ובזאת חנוכה הבחור כבר אכל ושתה ודיבר. והיה הדבר לנס ופלא, וכולם ראו והודו שיש אלוקים בארץ, ובפרט רבתה התפעלות הרופאים שלא האמינו שתהיה ישועה, ומה עוד שהיא הגיעה במהרה ובזמן קריב...

יט. הרי לכם אגרת שקבלנו ככתבה וכלשונה, בשנה שעברה (תשפ"ה) היתה אמי שתחי' מאושפזת בבית החולים, והנה בשב"ק כ"ט חשוון אירע לה קריסת מערכות ועברה החייה (c.p.r.), ונשארה מורדמת ומונשמת בלי הכרה. לקראת ימי חנוכה פרסם אחד מבני המשפחה מה שכתב בספר 'כף החיים' (סי' עת"ר אות י) בשם הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (פר' וישב אות כז) בזה"ל, ויש נשים שיש להם קבלה שאם אשה נפלה בסכנה, תדור נדר שלא לעשות מלאכה בחנוכה ותנצל, ויש נודרים יום אחד ויש נודרים שני ימים כפי מה שירצו [והמעין במקור הדברים בבא"ח יראה בבירור שמה שאמר 'שלא לעשות מלאכה' כוונתו לנהוג בהם כמו בראש חודש או כמו בחול המועד ולא כמו בשבת ויו"ט], ואכן קבלו על עצמם נשות המשפחה שלא לעשות מלאכה ביום ראשון דחנוכה וכן בזאת חנוכה, וראה זה פלא, בזאת חנוכה התעוררה אמי שתחי' לאחר יותר מחודש ימים...

כ. וכמו שכתב הרה"ק ה'ערוגת הבושם' זי"ע (פרשת ויגש) לרמז כן מן הפסוק (להלן מה ה) 'כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם', שלחני ר"ת ל'הדליק נר ש'ל ח'נוכה ש'מונת ימים, שאם מדליק הנרות כל שמונת ימים זוכה למחיה ולפרנסה בריווח.

כא. ועיקר העיקרים הוא שלא לישן... ולא להיות הולך בטל כישן דמי, אלא לנצל את הזמן ככל היותר. ובדרך צחות אמרו, כי הנה בני ישראל הינם 'עם סגולה'... וסגולות רבות נקשרו להוושע בזכות הצדיקים, בימי הילולא שלהם ועל ציוניהם הקדושים, במירון ירקדו בריקודי קודש בר יוחאי, סביב קברו של רבי פנחס בן יאיר יקיפו ז' הקפות תוך כדי אמירת יושב בסתר, אצל הש"ך יקבלו על עצמם לשוב להודות בהגיע הישועה, בליזענסק יגידו תפילה נוראה שחיברה בעל ההילולא, ברימנוב יאמרו פרשת המן וידליקו נר, אצל הבת עין ינדבו סעודות ויקבלו ללמוד בספרו, על ציונו של הרה"ק רגז"מ מזוועהיל יבואו שני חמישי ושני, ואילו על ציונו של החזון איש יגידו במנין את כל התהלים בליל שישי אחר חצות עבור זש"ק, אצל רבי יצחק גבירא יגידו פתח אליהו אצל הרה"ק רבי אברהם פיש יגידו ג"פ 'רחם בחסדך', וכן בכל מקום ומקום, אבל זאת לא מצינו בשום מקום שתהיה 'סגולה' לשכב לישון שמונה שעות רצופות ואפילו לא שעה אחת רצופה, כי בכדי להוושע ולהצליח אי אפשר 'לישן', אלא יעבוד ויפעל פעולות טובות, ומזה יצמחו לו ישועות ונפלאות. ושום ישועה לא תצמח מן השינה...

כי בא אורך קומי אורי - שבת חנוכה וראש חודש

בה אמר הרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר זי"ע (חשבה לטובה חנוכה) 'די גיטע יודען זאגען ('צדיקים' אומרים) 'ששבת זה הוא שבת גדול' יי, שבו ניתן להשיג ביותר את האמונה הבהירה בהשי"ת. ומבאר טעם הדבר, כי בכל שבת יש התגלות אלוקית, ומפורש אמרה תורה (שמות לא יג) 'אך את שבתותי תשמורו וכו' לדעת כי אני ה' מקדשכם', והרי שביום השב"ק יש ביד כל יהודי לזכות 'לדעת' ולהשיג את האמונה שיש בורא ומנהיג לבירה.

וכן הוא הדבר גם בחנוכה, וכרחוקינן שאנשי כנסת הגדולה תיקנו להוסיף בתפילות של חנוכה 'מסרת גבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים, וטמאים ביד טהורים, ורשעים ביד צדיקים, וזדים ביד עוסקי תורתך', ולכאורה צ"ב, בשלמא אומרו 'גיבורים ביד חלשים, רבים ביד מעטים' ניתן להבין את ה'שבח' שיש בזה,

כי בדרך הטבע מנצחים המרובים והגיבורים, ואילו כאן ניצחו החלשים והמעטים, ואכן יש בזה גם גדול שעשה עמנו הקב"ה, אבל מאי האי דקאמר 'טמאים ביד טהורים, ורשעים ביד צדיקים, וזדים ביד עוסקי תורתך', וכי משום שהם טמאים ורשעים הם קרובים יותר לנצחון מצד הטבע עד שיש מקום להודאה מיוחדת על כך, רק הובא בספר אחד ['קדושת לוי'] לפרש, דתרי מילי נינהו ולא רישא סיפא, כי בתחילה מודים על נס הנצחון ע"י חלשים ומעטים, ובסיפא מודים שהרשעים חזרו בתשובה ונעשו צדיקים, וכן טמאים נעשו טהורים וזדים נהפכו להיות עוסקי תורתך, כי מגדל התגלות האלוקות שהיתה בימים ההם חזרו רבים למוטב ועשו תשובה.

והנה התעוררות זו מתעוררת בכל שנה ושנה בימים ההם בזמן הזה, ולכן בחנוכה אפשר לבשר ודם להאמין במי שאמר והיה העולם. וממילא כאשר 'שניהם באים כאחד' יי, ומצטרף קדושת שבת וקדושת החנוכה הרי בוודאי שהיא 'שבת גדול' יי.

מעשה בחסידישע שטיבל בפולין, שבא שמה איש יהודי שנתקרב לחסידות, כשהלה ראה בפעם הראשונה את נוסח הנהגת החסידים, שאל את אחד מזקני החסידים - מהי דרך החסידות, במה מתקרבים... האם ע"י ה'י-ה אכסוף' בליל שבת, הגארטל, השכמה מבעוד ליל, המקוה וכו', נשמת בהתלהבות, רעוא דרעוין, וכו', ענה לו הזקן, במשל ל'מלמד דרדקי' שלמד עם תלמידיו בפרשת ויצא, ובהגיעו לענין של עקודים נקודים וברודים הסביר לתלמידיו במשך חצי שעה את כל הענין, עקודים ונקודים וכו', ומה ביניהם... בגמר חצי השעה שאל תלמיד אחד את המלמד, לא הבנתי כהוגן, שמא יכול מורי ורבי לומר בתמצית... בכמה מילים בודדות, שורה תחתונה מה עשה יעקב אבינו... המלמד מדבר מידי ארוך ולא נקלט במוחי מה היה שם. ענה המלמד, תכלית - יעקב אבינו השקיע 'גרויסע זאכן' (עבודות גדולות), עבודה קשה עבד, ולבסוף ראה 'תוצאות ורווחים עצומים', זאת השורה התחתונה של עקודים נקודים.

אף חסידות כיו"ב, אינני יכול להסביר מהי, אלא הכנס בין החסידים, תעבוד... קנה קנין בתורה, וכן מתפילה אל תנח ידיך, גם שמירת עינים, בורח מתאוה'לע, הוי שר ומזמר לה', תטבול במקוה, וכו' וכו', תשהה בתוך מרקחת האש, תחטוף מה שבא לידך, וממילא תרוויח משם רווחים גדולים ועצומים. וכן ייאמר לימי החנוכה ולמועדים טובים, ישקיע כפי יכלתו לנצל הזמן כראוי ויקנה קנינים ורווחים עצומים.

כב. הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע רמז לשב"ק דנא במה שאומרים בזמר לכה דודי 'התעוררי התעוררי כי בא אורך קומי אורי', אורך - היינו אור כ', ומרמז על נר שבת שמצוותו גם למעלה מעשרים אמה, ואילו אורי - היינו אור י', מרמז על נר חנוכה שמצוותו למטה מי' טפחים, ובהצטרפות ב' האורות כאחד הרי מי ידמה לאותו אור עליון ונשגב, על כן התעוררי, התעוררי...

כג. תוספת מעלה ויתרון בהאי שתא כשמצטרף קדושת ראש חודש לקדושת שבת וחנוכה, וכך איתא מהרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, הרה"ק מקאז'ניץ אמר כי בשבת חנוכה שחל בר"ח הוא בחינת ראש השנה ששלשה ספרים נפתחים, שקורין בג' ספרים, ומתתיהו בגי' ראש השנה. עכ"ל.

וכן הובא מהרה"ק מקאריץ זי"ע ('אמרי פינחס' השלם, לארבע פרשיות) שכשמוציאים שני ס"ת גדול האור, וכשמוציאים ג' ספרים אזי האור גדול מאד.

כד. מעשה בחסיד אחד שנסע לשהות בצלו של הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע בשבת ראש חודש חנוכה, בצהרי יום השבת נרדם על הספסל בבית המדרש, אלא שמפעם לפעם התעורר וקרא בהתרגשות אה, שבת, שבת, שבת,

של חג החנוכה, וכדאיתא בבית אהרן (מב.) וז"ל, פתח ואמר, עיקר הנס ביום השמיני, הנס שבכל שבעה היה הנס מ"מ עיקר הוא השמיני שהוא למעלה מהשבעה, וכפי שאומרים העולם על נס דער נס איז איבער דער וועלט (הנס הנו למעלה מכללי העולם).

הגה"ק מאוסטרובצה זי"ע אמר, שהנה כבר היה לעולמים שנה ידלוק שבעת ימים, וכמו שמצינו בשרה אמנו שדלק הנר מערב שבת לע"ש, אמנם שידלק שמונת ימים לא מצינו אלא בחנוכה, ואכן, כשדלק הנר ביום השמיני אז נגלה לעיני כל שהוא נס שלא כפי סדר ההנהגה ומעל דרך הטבע, ובא זה ולימד על שאר

וכך אמר הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע משמיה דאבובי הרה"ק רבי שלום שכנא מפרוהוביישט זי"ע, שכל השבתות עד שבת חנוכה הן בבחינת 'והארץ היתה תוהו ובוהו' (לעיל א ב), אבל מכאן ואילך נאמר 'ויאמר אלוקים יהי אור ויהי אור', שמתגלה האור של השבת על ידי נרות חנוכה ('מרנניתא דבי רבנן' פרשת בראשית, בשם מי ששמע מפ"ק של הרה"ק מרוז'ין זי"ע).

'זאת' היתה לי - שגב קדושת יום זאת חנוכה

ונתנה תוקף קדושת היום כי גדול היום לאדונינו, כי הוא עיקר ותוקף ימי האורה, הניסים והנפלאות

וחזר לנמנם לעוד כמה דקות ושוב התעורר ואמר בהתרגשות אה, שבת חנוכה, ולאחר כמה דקות התעורר שוב משנתו ואמר אה, שבת ראש חודש, ויהי כאשר ראהו הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע שהיה אז עלם צעיר, קרא מיד לאביו הרה"ק מסטאלין שיבוא עמו לבית המדרש ויראה את שנתו של חסיד זה, ואכן כראות הרבי את החסיד הביט בו לזמן ממושך ואז הפטיר 'אוי שלאפט ער ווי א יוד' (כלומר, כך צריך יהודי לישון). והנה אף מי שמרגיש שאין לו השגה בהנהגות אלו, מכל מקום ידע עד כמה השרישו חסידים הראשונים את המועדים וזמנים בעצמותיהם, ואף בעת שנתם זכרו והתרגשו מקדושת הזמן, וממילא אין שום חידוש איך נתעלו מהאור הגדול של 'שבת חנוכה'.

מין הבאר

כתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (מאמרי חודשי כסלו טבת מאמר ב י) 'מרגלא בפומייהו דרבנן רבותינו כת הקודמים, אשר בחנוכה יש מקום לעורר פקודת עקרים ועקרות כעין ראש השנה, הנה לדעתי עיקר הסגולה ביום האחרון הנקרא בפי כל זאת חנוכה', שבכח יום זה לפקוד עקרות (הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע היה חוזר על דברים אלו בשולחנו הטהור בזאת חנוכה, וכן נהגו כמה צדיקים).

סיפר הרה"ק ה'חקל יצחק' זי"ע שאביו הרה"ק ה'אמרי יוסף' זי"ע המתין שנים רבות לאחר נישואיו לזש"ק ולא נפקד, באחת השנים ב'זאת חנוכה' הזכירה אמו את עצמם לטובה לפני הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע, לא ארכו הימים ולתשעה חודשים נולד להם בן למזל"ט.

עובדא ידענא באברך שכעבור שש שנים מנישואיו הודיעו הרופא (בתקופה שלפני חנוכה) שאפסו סיכוייו מלהוליד זש"ק, ויהי בליל שבת חנוכה בעודו מזמר 'מנוחה ושמחה' האיר ה' עיניו בתיבות 'קום קרא אליו יחיש לאמצך', שעדיין לא השקיע כראוי בתפילה, ומאחר שמתקרב יום זאת חנוכה ישקיע בזאת ובוודאי תבוא ישועתו, וכן עשה, בליל זאת חנוכה גמר פעמיים את התהלים הוא ובני ביתו, וכמעשהו בלילה כן עשה ביום שגמר את התהילים אחר התפילה הוא ובני ביתו, ואכן... לתקופת השנה מיום אל יום נולד להם בנם הראשון, וכהיום הוא אב לו' בנים ובנות ללא ראיית פני הרופא אפילו פעם אחת.

עוד זאת מסוגל יום זה ביותר לפרנסה טובה ומזוני רוחי, וכמו שרימזו הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (זאת חנוכה) בפסוק (דה"א א' כט יא) 'לך ה' הגדולה (זה יום א' דחנוכה), והגבורה (יום ב'), והתפארת (ג'), והנצח (ד'), וההוד (ה'), כי כל בשמים ובארץ, והמתנשא לכל לראש (ו'), לך ה' הממלכה (ז') והעושר והכבוד' זה זאת חנוכה, שאפשר לזכות ביום זה לשפע רב של פרנסה ועשירות.

עוד כתב ה'אמרי נועם' (סוף יום ז' דחנוכה) כי 'בנים פרנסה' עולה כמנין 'זאת חנוכה' (497), ללמדנו שהזמן גרמא לפעול בבני ובמזוני.

וב'חסד לאברהם' (זאת חנוכה) להרה"ק רבי אברהם מראדאמסק זי"ע מביא, שיום זה מסוגל לעורר את הגאולה השלימה, כדכתיב (במדבר ז פד) 'זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו', 'המשח' מלשון משיח בן דוד, לרמז שהוא הזמן המסוגל למחר ולהחיש גאולתנו ביום זה.

באר הפרשה - פרשת מקץ - זאת חנוכה

הימים שהכל הוא מנין שמונה, אך עכ"פ זאת חנוכה עצמו ודאי הוא תוקף הנס.

עוד הוכיחו זאת צדיקים מסדר קריאת התורה, שבכל ימי החנוכה קוראים מעניין הנשיאים, ואילו בזאת חנוכה קוראים בפר' 'בהעלותך את הנרות' שהוא ממש מעניינו של יום - הדלקת נרות, ללמדנו שהעיקר הוא ביום זה.

הוסיף הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תר"מ ד"ה אא"ז) כי הנה בכל יום קוראים סדר ההקרבה של נשיא אחד, ואילו ביום השמיני קוראים סך כל הקרבנות, 'קערות כסף שנים עשרה' וכו', ללמדנו שביום האחרון נכללים בתוכו כל הארות הימים שעברו.

הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (חנוכה תר"מ ד"ה אא"ז) מבאר, שזאת חנוכה הוא כ'שמיני עצרת', דהנה אמרו חז"ל (הובא ברש"י ויקרא כג לו) שנקרא 'עצרת', כי 'עצרת' אתכם אצלי, כמלך שזימן את בניו לסעודה לכך וכך ימים, כיון שהגיע זמנו להפטר, אמר, בני בבקשה מכם עכבו עמי עוד יום אחד, קשה עלי פרידתכם, והרי בפרשת אמור הסמיכה תורה את חג הסוכות לציווי הדלקת המנורה, דכתיב בתורה (ויקרא כג ב) 'ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור', ובדרך רמז מביא ה'רוקח' (ריש הל' חנוכה) שלכן קבעו שמונת ימי חנוכה דומיא דחג הסוכות שאף הוא שמונת ימים, אמור מעתה, שזאת חנוכה דומה בטעמו לשמיני עצרת, ואם אמרו על שמיני עצרת בזה"ק (ח"ג לב) ובהוא חרוותא לא משתכחי במלכא אלא ישראל בלחודייהו (באותה שעת שמחה, לא נמצא אצל המלך כי אם בני ישראל עצמם), ומאן דיתב עם מלכא, ונטל ליה בלחודיה, כל מה דבעי שאיל ויהיב ליה (והיושב עם המלך לבדו יקבל כל אשר ישאל מאתו), אף על זה היום נאמר כן - כל מאי דבעי שאיל ויהיב ליה כה.

ומתאמרא בשם צדיקים שקדושת יום זה היא כמו יום הביפורים, כי כבר איתא מהגר"א (על תיקוני זוהר) שחז"ל קבעו לומר הלל שלם בשמונת ימי חנוכה כנגד שמונה ימים בשנה שהיו צריכים לומר הלל שלם ואין גומרים בהם את ההלל, ובאים אלו ומשלימים על אלו, ואלו הם ח' הימים - ששה ימי פסח שאין גומרים את ההלל (שהיה לנו לומר בהם הלל השלם, אלא שבשש"פ אין אומרים מטעם (מגילה י:)) 'מעשי ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה', ואף בכל חוה"מ כן, עי' מ"ב ת"צ סק"ז), וראש השנה ויום כיפור שאין אומרים מטעם 'אפשר מלך יושב על כסא דין, וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו, וישראל אומרים שירה' (ר"ה לב), ומשמע שם שבלא 'תשובת' ספרי חיים וכו' היה לנו לומר הלל שלם בר"ה ויוה"כ. נמצא שששה ימים הראשונים של חנוכה משלימים לימי הפסח, יום ז' דחנוכה משלים לראש השנה, וזאת חנוכה הוא כנגד יום הביפורים.

וכבר הבאנו את דברי המהר"ל (גר מצוה ח"ב) שהנהגת העולם בחנוכה היא למעלה מדרך הטבע, דבהנהגת הטבע מצינו רק מספר שבע, כמו שבעה ימי שבתא ועוד, וכל הגבוה ממנין שבע הוא למעלה מדרך הטבע, ומאחר דחנוכה הוא מספר שמונה, על כן כל השפעתו עלינו הוא ניסים ונפלאות למעלה מדרך הטבע, ולפי"ז אפשר לומר דחיבה יתירה נודעת לו לזאת חנוכה שהוא יום השמיני של חנוכה, ונמצא שאז הוא שמיני שבשמינית, המורה על כפילות ההנהגה למעלה מן הטבע, גבוה מעל גבוה. נמצא שהוא יום פלאות גדולות.

ובן פירש הרה"ק מהר"ש (הראשון) מבאבוב זי"ע בפסוק (תהלים קיח כג) 'מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו', שהיום השמיני המרומו בתיבת 'זאת', מוכן ומזומן לפעול דברים שהם בבחינת 'נפלאות בעינינו', וכמו שאמרו צדיקים שאפשר למשש בידים את ההנהגה הניסית הנשפעת מלמעלה ביום גדול וקדוש זה כ.

כה. ולפי זה הרווחנו ליישב קו' הבית יוסף (תר"ע), שאכן מצד הדין היה ראוי לקבוע רק שבעת ימי חנוכה, דהנס היה רק שבעת ימים, אך הקב"ה מבקש מאתנו עכבו עמי עוד יום אחד נוסף על השבעה ימים, וביום 'זאת חנוכה' מתייחד קוב"ה עם כנסת ישראל בינם לבין עצמם בייחוד עליון ונשגב, ואין המקטרגים והמשטינים רשאים להיות שם באותה שעה, וממילא ממלא קוב"ה לישראל כל משאלות לבם לטובה ולברכה.

כו. פעם נכנס יהודי אל הגאון ה'חזון איש' זצ"ל, והתאונן בפניו על מצבו הדחוק בענייני פרנסתו, והוסיף ואמר, שהוא זקוק לנס גדול כדי שיצליח לפרוע חובותיו ולחזור לדרך המלך, ולאז בכל יומא מתרחיש ניסא, נענה

'זאת' עשו וחיו - לנצל יום קדוש זה כדבעי

מיהו צריך לזכור את שני הצדדים, וכפי שאמרו צדיקים שמצד אחד אומרים בהתפעלות 'זאת חנוכה', היינו שאפשר להרגיש ולראות את הניסים והנפלאות הנשפעים ביום זה כי הוא עיקר החנוכה, אולם לאידך גיסא יפרש בניהותא 'זאת חנוכה' ותו לא, והיינו שהימים חולפים ועוברים, ולא יתחרט למחר שלא ניצל אותם כדבעי¹.

על כן, 'זאת' עשו וחיו, להודרו כל אחד² ביום גדול ונשגב זה, לפני ה' ישפוך שיחו³, בתפילה

והנה מתנה זו מורה על האהבה רבה שיש להשי"ת אל ישראל עמו, וכמו שרימוזו הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (חנוכה אות נג) בפסוק (תהלים מא יב) 'בזאת ידעתי כי חפצת בי כי לא יריע אויבי עלי', בזה שהבורא נתן לנו 'זאת חנוכה' ניכרת גודל האהבה והרצון שחפץ השי"ת בעמו ישראל, ועלינו מוטלת החובה לנצל את הזמן כדבעי, כדי 'שלא יריע אויבי עלי', בימים ההם ובזמן הזה.

החזו"א ותיקן אותו כך 'לאו, בכל יומא מתרחש ניסא', היינו שלא כן הוא, אלא אכן, יכול האדם לזכות לנס. וב'זאת חנוכה' תרומתו איתנייהו ביה, חדא שאפשר לזכות לניסים בכל העניינים, ועוד כי בזמן זה אין טבע כלל, וכל עניני העולם מתנהלים למעלה מדרך הטבע, ואז הנס גופא בדרך הטבע.

כז. הגה"צ רי"ש אונגאר זצ"ל גאב"ד 'חוג חתם סופר' (ב"ב) היה אומר משם רבו הרה"ק ה'ויגד יעקב' מפאפא זי"ע, שלפעמים בהגיע יום זאת חנוכה עורך האדם חשבון הנפש ונופלים בלבו מחשבות עצבות ויאוש, בראותו שלא מילא כראוי את הזמנים הקדושים בימים אלו, אמנם, על זה נאמר לו, התגבר בשעה זו לדחות מחשבות פסולות אלו, כי 'זאת' חנוכה, עדיין עומדים אנו בתוקפן של ימי החנוכה - עדיין אפשר לפעול נשגבות. זאת ועוד כי 'הכנעה' זו גופא היא תכלית ימי החנוכה, וזהו 'זאת חנוכה', להביא את האדם לידי שפלות וענוה (אבל לא לעצבות ויאוש ח"ו). ויזהר שלא יתקיים בו חלילה (תהלים צב ז) 'איש בער ולא ידע וכסיל לא יבין את זאת', להיות כשוטה וכסיל שאינו מבין ומנצל את גודל הזמן של 'זאת' חנוכה, ומחמת חוסר ידיעה נותן ליום זה לעבור מבלי להתאמץ למלא אסמיו בהשפעות טובות, אלא 'לו חכמו ישכילו זאת' ויבינו סגולתו של יום גדול וקדוש זה להתחזק ולומר 'בזאת אני בוטח'.

כח. נודע מאמרו של הרה"ק מרוז'ין זי"ע (עירין קדישין השלם) מה שהצדיקים יכולים לפעול בראש השנה ויום הכיפורים יש ביד כל יהודי פשוט לפעול בזאת חנוכה.

יש שביארו את הענין כי אין נצרך כהיום הזה להביא את הניסים והנפלאות אלא הם מוכנים ועומדים בשמי מרום, על כן סגי בתפילת כל יהודי פשוט להוציאם מן הכח אל הפועל.

מעשה היה בחסיד המפורסם רבי בן ציון אוסטרובער זצ"ל, אשר המתין כעשר שנים לפרי בטן ועדיין לא נוסע, ונכנס בראש השנה אל רבו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע וזעקתו בפיו, כי היום הוא 'עת פקידה' (כמו שאמרו ר"ה יא. בר"ה נפקדה שרה רבקה רחל וחסנה) ומבקש מהרבי שיושיעו, נענה לו הרה"ק, אם אכן עת פקידה הוא היום אם כן מה אתה צריך אותי... (כמי שאומר תפעל לעצמך את ישועתך), יצא משם רבי בן ציון ונכנס אל בית המדרש וגעה בבכיה נוראה במשך שעה ארוכה, ואכן פעל את הישועה וכעבור תשע חודשים נולד לו בן במזל טוב.

אף אנן נעני ונאמר, עת רצון היום לנו, אין צורך לרוץ אנה ואנה, אלא כל אחד יכול לפעול לעצמו להיפקד בדבר ישועה ורחמים, ומה עוד, שהרי כל אחד יש בכוחו היום לשדד מערכות כצדיק הדור, וכמאמרו של הרה"ק מרוז'ין הנזכר, אם כן איפוא זאת עשו וחיו, שפכו כמים ליבכם להאיר את ה'חשכה' כל חד וחד בידיה, כי קרובה ישועתנו לבוא.

שמעו נא למעשה נורא שאירע לפני עשרות בשנים, בישיבתו של הגאון רבי חיים יצחק חייקין מתלמידי החפץ חיים בעקס-לע-בען שבצרפת חלה אחד התלמידים ונתגלה 'גידול' בצווארו ל"ע, מיד החישו אותו לפני רופאים מומחים וכולם כאחד אמרו שיש כאן סכנת נפשות, ואין מנוס מלנתח אותו בדחיפות כדי להסיר הגידול, אולם מאידך עצם עריכת הניתוח אף היא כרוכה בסכנת נפשות, שכן אם ינתחו יתר על המידה אפילו כחוט השערה או אם שמא תזוז הסכין במשהו יש חשש מיתה בדבר, והבהילו את הבחור לרופא מומחה היושב בפאריז, ואף הוא הסכים שמוכרחים לנתחו להצילו, אלא שחשש לקחת את האחריות על עצמו.

באותו הזמן התגורר הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק זי"ע בפאריז והלכו לדרוש בעצתו לדעת כדת מה לעשות, והנה מעשה זה היה כג' שבועות לאחר חנוכה, אמר להם הרה"ק עדיין שמורים עימי פתילות מימי החנוכה העבר

באר הפרשה - פרשת מקץ - זאת חנוכה

ובתחנונים, וכן לקחת בידו כל איש ספר תהלים, לבקש מעומק הלב ובהשתפכות הנפש שיזכה לצאת מכל המיצרים בגשמיים וברוחניים, כי ביום הזה אשר הבורא מריק עלינו רב שפע מכל טוב אין לנו אלא לקיים בנפשנו 'הרחב פיך ואמלאהו' לא, לבקש מבעל הרחמים ובוודאי ימלא משאלותינו לטובה לב.

עלינו לטובה, קחו פתילות אלו, יניחם הבחור על אותו המקום ויסתגר בבית ג' ימים ובל יצא חוצה (ומי יעמוד בסוד קדושים), מלאו את דבריו, לאחר מכן שב הבחור אל הרופא, הרופא ערך לו 'צילום' וראה שהנה סר ה'נגע' לגמרי ואין זכר למה שהיה, ומתוך התפעלותו הגדולה שאל מי הרופא שעשה את הניתוח, הרי הוא ממש יחיד מומחה בתחומו שהוריד את כל מה שהיה צריך להוציא בדיוק נמרץ לא פחות ולא יותר...

ואכן, לעשות מופתים כאלו עם הפתילות לאחר חנוכה זקוקים אנו לכוחו הגדול של איש האלוקים רבי איציק'ל, אך עתה ב'זאת חנוכה', יכול כל אחד לשדד מערכות הטבע, וכדבריו של הרה"ק מרוז'ין שאפילו איש פשוט הוא כצדיק הדור ביום הזה.

כט. הנה מבקשים אנו בתפילת נעילה ביוה"כ 'פתח לנו שער בעת נעילת שער', וידוע להקשות בלשון פתח לנו שער, והרי השערים פתוחים עדיין אלא שעומדים לנעול אותם, ומן הראוי יותר לומר 'אל תנעל'... אלא שעיך הבקשה היא, פתח לנו שער כלומר שתפתח את השער שבנו - שערי הלב, כי ודאי ששערי שמים פתוחים אך הלב אטום וסתום, ועל כך אנו זועקים רבש"ע פתח שערי הלב בכדי שנבין ונשכיל לבקש בעד הנפש חנינה, כי אם לא עכשיו אימתי. ולענייננו יאמר, כי הרבה יש לשפוך שיח בכדי שנדע לנצל את היום הגדול והקדוש הזה לטוב לנו כל השנה. ל. איתא בשו"ע (סי' תרע"ז ס"ד) 'הנותר ביום השמיני מן השמן הצריך לשיעור הדלקה עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו', והיו צדיקים מפליגים בסגולת מנהג 'שריפת הפתילות', וכמו שכתב ב'סידור רבי שבת' בשם המקובלים בזה"ל, ולאחר שדולק ליל שמיני יקח כל הפתילות יחדיו וידליקם עם השמן זית הנשאר בפכים הקטנים. וסגולתו להינצל מהריגת דם בעזר ה', עכ"ל. ורמז לדבר כי מ"ד הנרות (עם השמשות) עולה כמניין 'דם', ובכלל דבריו להינצל מכל שפיכות דמים, ושלא יצטרכו עמך בית ישראל אפילו ל'בדיקת דם', אלא נזכה לבריות גופא ונהורא מעליא בלי שום צרה ועקתא. וכך היה אומר הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע בעת שריפת הפתילות ס'זאל פארברענט ווערן די גאנצע שלעכט'ס פון אידישע קינדער' - שישרף כל הרע מבני ישראל, 'רע' ברוחניות ו'רע' בגשמיות....

מן הבאר

פעם נכנס הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע בזאת חנוכה לבית המדרש, ומצא את החסידים משחקים ב'דריידל' כמנהג ישראל תורה, נענה ואמר להם 'וואס מ'שפילט חנוכה - קען מען נאך פאר-שפילן, אבער וואס מ'שפילט זאת חנוכה - קען מען נישט פאר-שפילן...' (מה שמרוויחים בימי חנוכה, שכיזע אפשר להרויח כסף במשחק זה אפשר עוד להפסיד, שבמשחק הבא יכול להפסיד כל מה שהרויח במשחק זה, אבל מה שירוויח בזאת חנוכה יתקיים אצלו לעולם) ורמז לקנייני נצח שאפשר לקנות ביום זה.

לא. מעשה באיש יהודי שהיה עוסק במכירת האניג (דבש), אלא שלא ראה ברכה בעמלו, והעניות והדוחק הרקיעו למעלה ראש, ביתו ריקן מכל ואף חובות הרבה השתרגו על צוואריו, בצר לו הלך אל רבו הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע לשפוף שיחו, ואמר לו הרה"ק, שוב לביתך, וכאשר יגיע האיש הראשון לקנות דבש תגביה את ה'שער' ותבקש ממנו סכום הגון, וכאשר יסכים לקנות אל תמכור לו מיד אלא תכפיל את דמי המקח, ולאחר שיתרצה אף במחיר זה שוב תכפיל את הדמים, וכן על זה הדרך. ואכן חזר לביתו, והנה הגיע ה'גלח דמתא' (כומר העיר) וביקש לרכוש דבש, והציע לו במחיר יקר והסכים, אמר לו היהודי טעות היתה בידי אלא המחיר הוא כפליים, ולרוב חשקו של ה'גלח' בדבש נאות לשלם ככל אשר יושת עליו, שוב הכפיל את המחיר ואף לזה הסכים הגלח, וכך חזר הדבר ונשנה עוד כמה פעמים, עד שמכר לו בסכום עצום שהיה בזה כדי פרעון כל החובות ואף שיהיה לו פרנסה 'מסודרת' לשאר ימי חייו, וחזר אותו יהודי לספר להרה"ק מלעכאוויטש על גודל הישועה. גער בו הרה"ק, אוי שטיא כמותך, הרי ראית שהגלח אחוז בתאוה שאין כמותה לדבש, וכאילו כישוף אחז בו, וראית שכמה שאתה מבקש הנך מקבל - אם כן מדוע חדלת מלבקש עוד ועוד, הרי היית יכול לבקש ממנו כל סכום שבעולם והיה נותן לך עד שאפילו היה 'מוכר' את אמונתו הטמאה בעד דבש, ואז היינו יכולים לשלוט על ה'מרכבה הטמאה'...

העיקר להמשיך את השפעות הקדושות 'אחרי המשח אותו' - גם כעבור החג, שישארו אצלו לאורך ימים^{לג}.

זאת חנוכה אחרי המשח אותו - להמשיך האורות הימים לכל השנה

ביותר הדברים אמורים לעניין חנוכה, שכל תכליתו להאיר את 'חשכת' הימים הבעל"ש^{לד}, וכמו שדייק הגה"ק מקאז'גלוב זי"ע (ארץ צבי מועדים עמ' קע) מעצם שם 'חנוכה' שאינו אלא רק התחלה, וכדרך בני אדם הנכנסים לבית חדש ועושים 'חנוכה הבית', כי ודאי אין תכלית הכניסה אל הבית בשביל חגיגת חנוכה הבית... אלא העיקר הוא הישיבה בבית לאורך ימים

בתיב בפרשת חנוכה המזבח, הנקראת בקריאת התורה בזאת חנוכה, 'זאת חנוכה המזבח ביום המשח אותו' (במדבר ז פד), ובהמשך נאמר (פסוק פח) 'זאת חנוכה המזבח אחרי המשח אותו', ודייק הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (הובא בליקוטי יהודה נשא עמ' ס) משינוי הלשונות, שבתחילה נאמר 'ביום המשח אותו, ולהלן כתיב 'אחרי המשח אותו', שבא הכתוב לומר, כי אין די בקבלת האורות הגדולות 'ביום חנוכה המזבח' ותו לא, אלא

לדין ייאמר, בהאי יומא רבא ניתן לפעול בלי גבול, כמה שתבקש כך תקבל, אם כן אל נסתפק במועט, אלא 'הרחב פיך' לבקש עם השגות גדולות ונפלאות...

לב. כה אמר הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע בימי החנוכה ('חנוכה' ד"ה עוד אמר) צריך האדם להאמין, שבאמירת תהלים אפשר לצאת מכל השטותים ומכל המיצרים ומכל השינויים שיש לאדם - ובזה יוכל עמוד נגד מחשבות הייאוש שמכניס בו היצר.

לג. חותנו של הגאון רבי שלמה אייגער זצ"ל (בנו של גאון ישראל רבי עקיבא אייגער זצוק"ל) השאיר אחריו צוואה בה כתב כי הנכד הראשון מיוצאי חלציו שייקרא על שמו לאחר מותו, יזכה בסך מאה אלף רובל מתוך 'הירושה' שהותרו אחריו. ותיכף לאחר פטירתו נולד בן לגר"ש זצ"ל ונקרא שמו בישראל כשם זקנו, אלא שלדאבון לב לא האריך התינוק ימים ונסתלק לבית עולמו, כעבור זמן מה נולד בן לגיסו של הגר"ש וגם הוא נקרא על שם זקנו. ונתעורר דין ודברים אודות אותו סכום עצום למי הוא שייך, רבי שלמה טען כי הכסף שייך לו על פי דין, היות ובנו היה הראשון שקם על שם המת, והאב יורש את בנו, לעומתו טען גיסו, שכוונת הנפטר בצוואתו הייתה להעניק את המתנה לילד שישא את שמו לאורך ימים, וממילא אינו עובר לבן המת כי אם לבני החי. ונתעצמו בטענות ובדברים ומשלא הגיעו לעמק השווה הלכו לדון בדין תורה אצל הגאון הנודע בעל ה'חמדת שלמה', לאחר ששמע את טענות הצדדים אמר להם שברצונו להתיישב בדבר כמה ימים, ולבסוף הוציא את פסק דינו כי מי שאינו בר קיימא לא חשוב כ'זולד', והכסף יפול בחלקו של התינוק החי (ולא הסכים הגר"ש לקבל את הדברים, ואמר לו החמדת שלמה שבכוונה תחילה המתין ולא אמר את הדין מאחר שרצה לקבל תחילה חוות דעתו של הגרעק"א, והוא ג"כ הורה כן).

ולדין ייאמר, כי השפעות ואורות החנוכה הינם שווים פי כמה וכמה מאותם מאה אלף רובל... אך אם לא יקבע אותם אצלו שיהיו 'בר קיימא' - אין בהם שום תכלית, ויפרחו כלעומת שבאו...

לד. פעם ציווה הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע לזמר בזאת חנוכה, 'הדרן עלך מסכת חנוכה והדרך עלן מסכת חנוכה' כלומר זכינו לקיים ולסיים את מצוות חז"ל בחנוכה, ולכן תפילתנו 'הדרך עלן' שיחזור האור וישפיע ויאיר עלינו ('הדרך' מלשון חזרה, וכדאשכחן בש"ס טובא עירובין נב. ועוד 'הדרי בי'), שיהיו ניכרים עלינו האורות בכל ימות השנה (בית אהרן דף מה: ד"ה לזאת חנוכה).

וכך ביאר הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע בלשון התפילה (ברכות יז.) 'שתעמידנו בקרן אורה', שנרמז בזה לאותו זמן שאנו זוכים להיות 'בקרן אורה' על ידי נרות חנוכה המאירים את החשכה, שבקשתנו היא 'שתעמידנו' - שנזכה לעמוד באותה קרן אורה לאורך ימים, ליעול ולא ליפוק...

ועוד בזה, כי הנה קיי"ל בדיני תערובות איסור והיתר, שאם האיסור הוא 'מעמיד' (וכגון אם נתן חלב בעור קיבת בהמה טריפה בכדי שיהיה גבינה, וה'קיבה' היא 'מעמידה' את החלב) אזי אפילו אם יש אלף כנגדו בהיתר - לא בטיל ונשאר באיסורו (שו"ע יו"ד סי' פז סי"א ובהג"ה), ולפי זה יש לבאר שאנו מבקשים שתעמידנו בקרן אורה, ר"ל, שקרן אור החנוכה יחדור עמוק עמוק לתוכנו עד שהוא יהא בבחינת 'מעמיד', וממילא 'לא יתבטל' גם כעבור ימי החנוכה...

וגם זה נרמז במנהג ה'דריידל', אשר האדם מסובב מעט, והדריידל ממשיך להסתובב הרבה מאליו, כיו"ב, על האדם 'לסובב' עצמו בימי החנוכה, ועל ידי זה 'יסתובב' הרבה כל השנה...

באר הפרשה - פרשת מקץ - זאת חנוכה

ושנים, אלא ששמחים ב'מזמור שיר חנוכה הבית' כי אז היא ההתחלה, כך גם ימי החנוכה לא ניתנו רק לשעתם, אלא חנוכה נותן כח בכל השנה לה.

ובמו שהוכיח הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ד ליל א) מהא דאיתא בגמ' (שבת כב. לגרסת השאילתות וישלח סי' כו) שצריך להניח נר חנוכה בפתח הבית משמאל 'כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה בימין, ובעל הבית בטלית מצוייצת ביניהן', ולכאורה יש להקשות שהרי באותו זמן שמדליק נר חנוכה אין נוהג מצות ציצית שהרי 'לילה לאו זמן ציצית הוא', ומה שייד לומר שגר חנוכה משמאל ובעל הבית בטלית מצוייצת.

ומתריץ בזה"ל, אבל נראה כי ע"י מצות נר חנוכה נשאר הארה להפתח כמו מזוזה, להיות רשימו בפתח הבית בכל השנה לו, עכ"ל. וכלומר, שכשם שכל

בית צריך שתהא מזוזה בפתחו 'לשמירה' כך צריך שיהא בו 'רושם' נר חנוכה לכל השנה. ובוה מבואר דברי הגמרא שבעה"ב עם טלית מצוייצת, כי אכן אין הכוונה לזמן ההדלקה אלא למשך כל השנה כולה, שביציאת מביתו (גם באמצע ימות הקיץ) יהא 'נר חנוכה' משמאל ומזוזה מימין והוא עצמו בטלית ביניהם. ומלבד דבריו כי נר חנוכה משפיע מקדושתו על הבית לכל השנה ומועיל לשמירה כמו מזוזה, נכלל בזה כי על האדם לקחת השפעות מנר חנוכה לכל השנה, ושלל יחזור להרגליו ולדרכיו לאחר חנוכה כאילו לא היה כלום לו.

והחכם עיניו בראשולח לאגור בקרבו ב'ימי השובע' את כל ההתעוררות העצומה שהיתה מנת חלקו בימי החנוכה ואת כל כוחות הקדושה, ומהם ישאב כוחות וחיוק זמנים טובא גם 'בימות הרעב', על ידי שיקבל על עצמו קבלות טובות שבהם 'יקשור' את

לה. כדברים הללו כתב גם הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תר"פ ליל א) ודייק מלשון הגמ' (שבת כא:): 'קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה', וכלשונו 'נראה מלשון קבעום שהאורות שישראל משיגים בחנוכה יש להם קביעות ואינם מסתלקים אחר החנוכה', ומבאר טעם הדבר, כי בשבת ויו"ט יש איסור מלאכה, וממילא כששבים ל'ימי המעשה' הרי אין נמצאים באותו מקום שהגיעה אליו הארת הקדושה, ומה שאין כן חנוכה שאינו אסור במלאכה, וגם כעבור ימי החנוכה אנו עדיין באותו מקום ובאותו מצב, ובנקל יותר ניתן להשאיר את הארת החנוכה גם לאחריה. עפ"ז פירשו, שבדייקא לא תקנו חז"ל איסור מלאכה בימי החנוכה – בכדי שלא יצטרכו לעשות 'הבדלה' במוצאי חנוכה... אלא אור החנוכה ימשיך 'ללוות' אותנו בכל 'לילות טבת הארוכים' ובימי החורף והקיץ עד לחנוכה תשפ"ז... לו. 'מעשה רב' הוי אצל הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע, כאשר בשנה אחת עמדה המנורה סמוך מאד לכותל, והשחירו הנרות את הכותל, לאחר חנוכה ביקשו בני הבית לנקות את הכותל, אך הרה"ק מקארלין לא נתנם לנקות, באמרו שעדיף להשאיר את הרושם של הנרות לכל השנה כולה.

ולדין ייאמר, לא באנו לומר שיש צורך דייקא ללכלך הקירות ולהשאיר רושם בכותלי הבית, אלא העיקר שיעשה רושם עמוק בקירות הלב...

לז. בדרך צחות רמז עפ"י דברי הגמרא (ב"ק נה.) הרואה טי"ת בחלום סימן יפה לו, כי זה האיש אשר אינו מסתפק בח'ימי החנוכה, אלא ממשיך גם ל'יום התשיעי' ממחרת החג, אכן סימן יפה לו, ובפרט אם כה 'נדלק' באש הקודש של נר חנוכה עד שגם ב'חלום' רואה אות טי"ת 'כל שכן' שסימן יפה לו... ועוד אפשר לבאר שבאו חז"ל להורות לנו, שגם רק ה'חלום' והרצון להמשיך ליום התשיעי אף הוא לסימן יפה ייחשב, כי גדול מעלת כח הרצון עד מאוד.

לח. ובעניין זה ביארו הא דקיי"ל (שור"ע תרעג ס"א ובהג"ה) 'כל השמנים כשרים לנר חנוכה וכו', ומיהו שמן זית מצוה מן המובחר, שהנה שמן זית רומז לחכמה (וכדאיתא במנחות פה: 'מתוך שרגליו בשמן זית חכמה מצויה בהן'), ובאו בזה לעורר אותנו להיות 'חכם הרואה את הנולד' – כל ימי השנה הבעל"ט, ולדעת היאך להמשיך מהחנוכה לכל השנה. ואילו הרה"ק מטאהש זי"ע ביאר המעלה בשמן זית, שמטבעו הוא שמשאיר רושם במקום שהיה שם, והאצבעות הממשמשות בנר ובפתילה למען יאחזו בה האור יפה הרי הם נדבקות זה לזה מחמת השמן שנדבק בהם, ומרמז לנו שצריך להשאיר רישומא קדושה מחנוכה לכל השנה, ושהחנוכה 'תדבק' בנו לימים שלאחריה...

כעין זה הגידו חסידי קמאי במנהג חצר הקודש קארלין לשנות בזאת חנוכה מין משקה העשוי מאלכוהול וצוקע"ר (סוכר) ושאר מיני תבלין, ונקרא בשם 'פֶּמֶשׁ' (פאמש), והוא ר"ת של 'פדעהו מרדת שחת' (איוב לג כד), ויש בזה לרמז שכשם שה'משקה' הזה מדביק ידי הנוגעים בו, כך עלינו להידבק בחנוכה, אחזתיו ולא ארפנו...

החג בעבותים, ואין הבוונה לקבלות גדולות, כי אם יה"ר שנוכה להדבק בקדושת הימים, ויושפע עלינו לקבלות קטנות דייקא לט' שיוכל לעמוד בהם, ובה שפע ברכה והרווחה לכל ימות השנה לעבוד יתמשך עליו הקדושה והניסים והנפלאות גם כעבור את בוראנו נאמנה, ובקרוב נזכה לאורו הבהיר של ימי החג. משיח צדקנו אכ"ר.

עוד רמזו בהא דאיתא בשו"ע (סי' תרע"ז ס"ד) 'הנותר ביום השמיני מן השמן הצריך לשיעור הדלקה עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו', ללמד שנרות שמונת ימי החנוכה עליהם להאיר גם לאחר החנוכה, ומהם עושה מדורה להאיר ולהתחמם כל השנה...

לט. ומרומז במנהג ה'דריידל' (סביבון) שהוא מסתובב על 'שפיץ' קטן מלמטה, וע"ז מסתובב הכל, כך על גבי קבלה קטנה זו 'תסתובב' כל השנה...

וכן אומרים משם הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע, לרמז בפך אחד של שמן, דאע"פ שהוא דבר קטן ונראה כאינו חשוב אפ"ה דייקא מזה נמשך נס חנוכה, ללמדנו מעלת 'דבר קטן'.

ובעלי הרמז רמזו במצות נר חנוכה ש'זמנה' כל עוד שלא כלה רגל מן השוק, והיינו לכחצי שעה, ללמד שאם אתה נמצא ב'שמאל' וב'פתח ביתו מבחוץ' תקבל על עצמך למשך חצי שעה (ולא יותר) ... וכמובן שכל אחד ואחד לפי עניינו ומצבו.

ישקו העדרים

קבעום בהלל והודאה

ראשית דבר נספר מעשה שהיה בעי"ת בארא פארק יצ"ו בביהמ"ד 'שומרי שבת', כאשר באחד המנינים במנין מנחה של יום מן השורה האריך ה'בעל תפילה' בתפילת שמונ"ע של לחש, הקהל שכבר גמר תפילתו החל **לדפוק ולנקוש על גבי השולחנות**, נו, נו, כדי לזרז אותו להתחיל 'חזרת הש"ץ', אחר כמה רגעים נכנס הגבאי הידוע **רבי הלל** והרגיע את הקהל - רבותי, **יש לו פעקלעך...** (- חבילות, והוא לשון שגור בפי העולם, על מי שיש לו חבילי צרות וקשיים, יסורים ומכאובים) תנו לו להתפלל ולשפוך שיחו, ולכל מי שניסה לזרז את הבעל תפילה אמר לו ר' הלל, הנח לו, **יש לו פעקלעך...** אחר התפילה, הסביר להם, 'יהודי הלזה איננו מבני עירנו, ובבואו הנה ניגש אלי ואמר לי כי היום חל היא"צ של אביו, והוא צריך לגשת אל העמוד, אלא שיש לו פראבלעם (בעיה) קטן, כי ב"ה, הודו לו ברכו שמו, יש לו י"ב צאצאים שכולם נישאו, כולם תלמידי חכמים ומרביצי תורה, בעלי משפחה ובעלי פרנסה, הכל בריאים ושלמים, ומבורכים בכל טוב וטוב, ובהגיעו לברכת מודים בכל שמונ"ע הזמן מתארך והוא אינו מסיים להודות ולהלל לבורא יתב"ש על כל חסדיו, והדבר אינו תחת 'שליטה' כלל וכלל, אמר לו רבי הלל, גש לעמוד ואני יסדר את הענינים, וזאת היתה כוונתי 'פעקלעך' של חסדים ואוצרות טוב...

וכך אומרים בשם הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע השוכח לומר 'על הניסים' בתפילתו אינו צריך לחזור (או"ח תרפב א) ולאידך גיסא השוכח לומר 'על נסין שבכל יום עמנו' - כלומר ששכח לגמרי את כל ברכת 'מודים' חייב לחזור ולהתפלל. הא לך, **שהרבה יותר מחוייבים להודות על חיי היום יום**, כל אחד באשר הוא, היינו להבין שכל מהלך חיינו הוא 'נס גדול' משמיא תמיד, לכן אם שכח להודות על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך ועל נסין שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובקר וצהרים ודאי שעליו לחזור ולהודות.

אגב גררא, כבר הארכנו שהודאה להשי"ת היא הדרך והצינור להשפיע עוד רחמים וחסדים. וכה ביאר המלבי"ם מה שנאמר (תהלים קיח טו) 'קול רנה וישועה באהלי צדיקים', שלכאורה צ"ב, כי היה לו לומר 'קול **ישועה ורינה**' כי אחר שהאדם נושע הוא מרנן ומשבח, אלא מבאר, וז"ל, בעת החל קול הרנה, בא גם כן קול ישועה, כי כפי שהתחילו לרנן ולהודות כן בא **הישועה**. עכ"ל.

הנה כתיב (תהלים צ יד) 'ונרננה ונשמחה בכל ימינו', ומבאר ה'מצודת דוד' **ונרננה** - בהודות והלל. **ונשמחה בכל ימינו** - כי מאחר שנודה לך הרי תשוב להיטיב לנו **בעבור רוב ההודאה וההלל**, ונחזור להודות שוב, וכן יהיה הולך וחוזר חלילה כל הימים.

ישקו העדרים

ומן העניין להביא מה שכתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אגרא דכלה פר' שופטים) **קבלה מתלמידי הבעש"ט זי"ע**, שכאשר יש לו לאדם איזה 'חסרון' [-שחסר לו מצרכין], או שבא עליו איזה דבר רע ח"ו, עצתו, להתבונן ולהתעמק בדבר עד שימצא בו משהו טוב בתוך הרעה, וכיון שימצא הטובה אזי יתמתק הדין ברחמים.

כה השיב כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש זי"ע במכתב תשובה לחסיד שכתב לו כמה וכמה תלונות וטענות שנתברך בצאצאים בליעה"ר והדוחק בביתו איום ונורא... ויען לו הרבי, מכתבו נתקבל, ומה מאד **שמחתי** למשמע 'בשורתך הטובה' שבעזהשי"ת באת בקשרי שידוכין עם זיווג ההגון לך, **ותרב שמחתי** בראותי שה'נישואין' נערכו בשעטומ"צ למזל טוב, ועל הכל **שמח לבי** ש'שלוש בית' נחלתך. **ויגל כבודי** לקרוא במכתב כי נולד לך בנך בכורך כשהוא בריא ושלם. לאחמ"כ לא עזבך האלוקים ולתקופת השנה נולדה הבת למזל"ט, והנה קול **צהלה ורינה** בלידת הבן השלישי והבת הרביעית... וכולם בריאים ושלמים הולכים בדרך הישר - הידעת כי לאו כל אדם זוכה לכך, ומה **רב טובך** אשר חננך הבורא ב'קורת גג' משלך, כי לפי מיטב ידיעתי רבים יושבים שם תחת קורת גג שאיננה שלהם (אלא ב'שכירות'). והוסיף בצידי המכתב, אודות מה שהתלונן כי מצבו קשה ומר, אם תשכיל להודות לה' על כל הטובה, לרקד ולפזז מרוב עוז וחדווה על כל הטובה אשר גמלך ה'... תצא מכל צרה ודוחק, והשי"ת שנתן לך דירה זאת הוא גם ירחיב את גבולך.

